

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 30.4.2015 г.
COM(2015) 183 final

ANNEX 2 – PART 1/3

ПРИЛОЖЕНИЕ

към Предложение за

РЕШЕНИЕ НА СЪВЕТА

за подписване от името на Европейския съюз на Споразумението за стабилизиране и асоцииране между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Косово*, от друга страна

СПОРАЗУМЕНИЕ ЗА СТАБИЛИЗИРАНЕ И АСОЦИИРАНЕ
МЕЖДУ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ, ОТ ЕДНА СТРАНА,
И КОСОВО*, ОТ ДРУГА СТРАНА

---

* Това название не засяга позициите по отношение на статута и е съобразено с Резолюция 1244/1999 на Съвета за сигурност на ООН и становището на Международния съд относно обявяването на независимост от страна на Косово.

ЕВРОПЕЙСКИЯТ СЪЮЗ, наричан по-нататък „Съюзът“ или „ЕС“, и ЕВРОПЕЙСКАТА
ОБЩНОСТ ЗА АТОМНА ЕНЕРГИЯ,

от една страна, и

КОСОВО*,

от друга страна,

наричани заедно по-нататък „страните“,

КАТО ОТЧИТАТ тесните връзки между страните и ценностите, които споделят, тяхното желание да задълбочат тези връзки и да установят близки и дълготрайни отношения на основата на реципрочност и взаимен интерес, което да позволи на Косово да укрепи и разшири отношенията си с ЕС;

КАТО ОТЧИТАТ важноста на настоящото споразумение, в рамките на процеса на стабилизиране и асоцииране (ПСА) в Западните Балкани, за създаване и консолидиране на стабилен европейски ред, основан на сътрудничество, един от стълбовете на което е ЕС;

---

*

Това название не засяга позициите по отношение на статута и е съобразено с Резолюция 1244/1999 на Съвета за сигурност на ООН и становището на Международния съд относно обявяването на независимост от страна на Косово.

КАТО ОТЧИТАТ готовността на ЕС да предприеме конкретни стъпки за реализиране на европейската перспектива за Косово и за сближаване с ЕС в съответствие с перспективата за региона чрез интегриране на Косово в политическото и икономическо пространство на Европа, чрез текущото участие на Косово в процеса на стабилизиране и асоцииране с цел изпълнение на съответните критерии и условия на ПСА и в зависимост от успешното изпълнение на настоящото споразумение, по-специално по отношение на регионалното сътрудничество; този процес ще доведе до напредък по европейската перспектива за Косово и сближаване с ЕС, ако обективните обстоятелства го позволяват и Косово изпълни критериите, определени от Европейския съвет в Копенхаген на 21 и 22 юни 1993 г., и посочените по-горе условия;

КАТО ОТЧИТАТ ангажимента на страните да допринасят по подходящ начин за политическото, икономическото и институционалното стабилизиране на Косово и региона чрез развитие на гражданското общество и демократизация, институционално изграждане и реформа на публичната администрация, интегриране на регионалната търговия и задълбочаване на икономическото сътрудничество, широкообхватно сътрудничество, включително в областта на правосъдието и вътрешните работи, и укрепване на сигурността;

КАТО ОТЧИТАТ ангажимента на страните да разширяват политическите и икономическите свободи, който съставлява основата на настоящото споразумение, както и ангажимента си да спазват правата на човека, включително правата на лицата от малцинствата и уязвимите групи;

КАТО ОТЧИТАТ ангажимента на страните за подкрепа на институции, функциониращи при спазване на върховенството на закона, за прилагане на добро управление и за спазване на демократичните принципи чрез многопартийна система със свободни и честни избори;

КАТО ОТЧИТАТ ангажимента на страните да спазват принципите на Хартата на Организацията на обединените нации, на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ), по-специално тези от Заключителния акт на Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа от 1975 г. (наричан по-нататък „Заключителният акт от Хелзинки“) и от Парижката харта за Нова Европа от 1990 г.;

КАТО ПОТВЪРЖДАВАТ ОТНОВО ангажираността на страните с изпълнението на международните задължения, по-специално, но не само, във връзка със закрилата на правата на човека и защитата на лицата от малцинствата и уязвимите групи, и във връзка с това отбелязват ангажимента на Косово да спазва съответните международни инструменти;

КАТО ПОТВЪРЖДАВАТ ОТНОВО правото на връщане на всички бежанци и вътрешно разселени лица и на защита на тяхната собственост и други сродни права на човека;

КАТО ОТЧИТАТ ангажимента на страните за спазване на принципите на свободната пазарна икономика и за устойчиво развитие, както и готовността на ЕС да допринесе за икономическите реформи в Косово;

КАТО ОТЧИТАТ ангажимента на страните за свободна търговия в съответствие с приложимите принципи на Световната търговска организация (наричана по-нататък „СТО“), които трябва да се прилагат по прозрачен и недискриминационен начин;

КАТО ОТЧИТАТ ангажимента на страните да доразвиват редовния политически диалог по въпроси от взаимен интерес, включително по регионални аспекти;

КАТО ОТЧИТАТ значението, което страните отдават на борбата с организираната престъпност и корупцията и на засилването на сътрудничеството в борбата с тероризма в съответствие с достиженията на правото на ЕС, както и на предотвратяването на незаконната миграция, като същевременно подкрепят мобилността в законна и сигурна среда;

УБЕДЕНИ, че настоящото споразумение ще създаде нов климат за икономически отношения между страните и най-вече за развитие на търговията и инвестициите, които са решаващи фактори за икономическо преструктуриране и модернизация;

КАТО ИМАТ ПРЕДВИД ангажимента на Косово да сближи законодателството си в съответните сектори с това на ЕС и ефективно да го прилага;

КАТО ВЗЕМАТ ПРЕДВИД готовността на ЕС да осигури решаваща подкрепа за провеждане на реформи и да използва за това начинание всички налични инструменти за сътрудничество и техническа, финансова и икономическа помощ на всеобхватна индикативна многогодишна основа, ако обективните обстоятелства го позволяват;

КАТО ОТБЕЛЯЗВАТ, че настоящото споразумение не засяга позициите по отношение на статута и е съобразено с Резолюция 1244/1999 на Съвета за сигурност на ООН и становището на Международния съд относно обявяването на независимост от страна на Косово;

КАТО ОТБЕЛЯВАТ, че при получаване на документи, издадени от властите в Косово по силата на настоящото споразумение, може да се прилагат вътрешните процедури на държавите — членки на Европейския съюз (наричани по-долу „държавите членки“);

КАТО ОТБЕЛЯВАТ, че понастоящем се водят преговори за създаването на транспортна общност със Западните Балкани;

КАТО ПРИПОМНЯТ срещата на върха в Загреб от 2000 г., на която беше отправен призив за по-нататъшно укрепване на отношенията чрез процеса на стабилизиране и асоцииране, както и за засилено регионално сътрудничество;

КАТО ПРИПОМНЯТ, че Европейският съвет в Солун на 19 и 20 юни 2003 г. затвърди процеса на стабилизиране и асоцииране като рамка на политиката за отношенията на ЕС със Западните Балкани и подчерта перспективите на Западните Балкани за интегриране в ЕС въз основа на индивидуалния напредък по пътя на реформите и постигнатите успехи;

КАТО ПРИПОМНЯТ ангажиментите на Косово в контекста на Централноевропейското споразумение за свободна търговия, подписано в Букурещ на 19 декември 2006 г., сключено с цел увеличаване на способността на региона да привлича инвестиции и на перспективите за интегрирането му в световната икономика, ако обективните обстоятелства го позволяват;

В ЖЕЛАНИЕТО СИ ДА УСТАНОВЯТ по-близко културно сътрудничество и да развият обмена на информация;

КАТО ОТБЕЛЯВАТ, че ако страните решат, в рамките на настоящото споразумение, да сключат специфични споразумения в областта на свободата, сигурността и правосъдието, които трябва да бъдат сключени от ЕС съгласно част трета, дял V от Договора за функционирането на Европейския съюз, разпоредбите на подобни бъдещи специфични споразумения не обвързват Обединеното кралство и/или Ирландия, освен ако ЕС, едновременно с Обединеното кралство и/или Ирландия по отношение на съответните им предходни двустранни отношения, не уведоми Косово, че подобни бъдещи специфични споразумения обвързват Обединеното кралство и/или Ирландия като част от ЕС в съответствие с Протокол № 21 относно позицията на Обединеното кралство и Ирландия по отношение на пространството на свобода, сигурност и правосъдие, приложен към Договора за Европейския съюз и Договора за функционирането на Европейския съюз. Също така всички последващи вътрешни за ЕС мерки, които трябва да бъдат приети за изпълнение на настоящото споразумение по силата на споменатия по-горе дял V, няма да обвързват Обединеното кралство и/или Ирландия, освен ако те не са уведомили за желанието си да участват в подобни мерки или да ги приемат в съответствие с Протокол № 21. Като отбелязват също, че подобни бъдещи специфични споразумения или подобни последващи вътрешни за ЕС мерки попадат в приложното поле на Протокол № 22 относно позицията на Дания, приложен към тези договори.

СЕ СПОРАЗУМЯХА ЗА СЛЕДНОТО:

ЧЛЕН 1

1. С настоящото се установява асоцииране между ЕС, от една страна, и Косово, от друга страна.
2. Целите на това асоцииране са:
  - а) подкрепа на усилията на Косово за укрепване на демокрацията и върховенството на закона;
  - б) допринасяне за политическата, икономическа и институционална стабилност в Косово, както и за стабилизирането на региона;
  - в) предоставяне на подходяща рамка за политически диалог, позволяващ развитието на тесни политически отношения между страните;
  - г) подкрепяне на усилията на Косово да развива икономическото и международното си сътрудничество, ако обективните обстоятелства го позволяват, включително чрез сближаване на законодателството си с това на ЕС;

- д) подкрепяне на усилията на Косово да завърши прехода си към функционираща пазарна икономика;
- е) насърчаване на хармонични икономически отношения и постепенно създаване на зона за свободна търговия между ЕС и Косово;
- ж) подпомагане на регионалното сътрудничество във всички области, обхванати от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 2

Изразите, формулировките или определенията, използвани в настоящото споразумение, включително в приложенията и протоколите към него, не представляват нито признаване на Косово като независима държава от страна на ЕС, нито признаване на Косово като такава от страна на отделните държави членки, които досега не са предприели подобно действие.

ДЯЛ I

ОБЩИ ПРИНЦИПИ

ЧЛЕН 3

Зачитането на демократичните принципи и на правата на човека, провъзгласени във Всеобщата декларация за правата на човека на Организацията на обединените нации от 1948 г. и определени в Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи от 1950 г., в Заключителния акт от Хелзинки и Парижката харта за нова Европа, зачитането на принципите на международното право, включително пълното сътрудничество с Международния наказателен трибунал за бивша Югославия (МНТБЮ), неговия остатъчен механизъм и Международния наказателен съд, и зачитането на върховенството на закона, както и на принципите на пазарната икономика съгласно посоченото в документа на Конференцията за икономическо сътрудничество, проведена в Бон в рамките на Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа, са в основата на политиките на ЕС и Косово и представляват съществени елементи на настоящото споразумение.

ЧЛЕН 4

Косово се ангажира да спазва международното право и инструменти, по-специално, но не само, във връзка със защитата на правата на човека и основните свободи и защитата на лицата от малцинствата, без дискриминация на каквото и да е основание.

ЧЛЕН 5

Косово се ангажира да продължи да работи за видимо и трайно подобряване на отношенията със Сърбия и за ефективно сътрудничество с мисията по линия на общата политика за сигурност и отбрана, докато тя съществува, както е определена в член 13 по-долу. Тези ангажименти представляват съществени принципи на настоящото споразумение и са в основата на развитието на отношенията и сътрудничеството между страните. В случай на неспазване от страна на Косово на тези ангажименти ЕС може да предприеме мерките, които счита за необходими, включително спиране на прилагането на цялото или на част от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 6

Страните потвърждават, че най-тежките престъпления, предизвикващи безпокойството на международната общност като цяло, не следва да остават ненаказани и че наказателното преследване на тези престъпления следва да се осигури чрез предприемане на мерки на национално и международно равнище.

В това отношение Косово се задължава по-специално да сътрудничи в пълна степен на Международния наказателен трибунал за бивша Югославия и неговия остатъчен механизъм, както и по всички други разследвания и наказателни преследвания, провеждани с подкрепата на международната общност.

Също така Косово поема задължението да спазва Римския статут на Международния наказателен съд и в тази връзка да предприеме необходимите действия за неговото прилагане на национално равнище.

ЧЛЕН 7

Развитието на регионалното сътрудничество и добросъседските отношения, както и зачитането на правата на човека, включително правата на лицата от малцинствата, са от централно значение за процеса на стабилизиране и асоцииране. Сключването и изпълнението на настоящото споразумение се осъществяват в рамките на ПСА и се основават на собствените постижения на Косово.

ЧЛЕН 8

Косово се ангажира да продължи да насърчава сътрудничеството и добросъседските отношения в региона, включително необходимите взаимни отстъпки относно движението на хора, стоки, капитали и услуги, както и разработването на проекти от общ интерес в широк кръг от области, включително върховенството на закона. Този ангажимент представлява основен фактор за развитието на отношенията и сътрудничеството между страните, като по този начин допринася за регионалната стабилност.

ЧЛЕН 9

Асоциирането се осъществява постепенно и напълно в рамките на период от десет години.

Съветът за стабилизиране и асоцииране (наричан по-долу „ССА“), създаден съгласно член 126, извършва редовен преглед веднъж годишно на изпълнението на настоящото споразумение и на приемането и изпълнението от страна на Косово на законовите, административните, институционалните и икономическите реформи. Този преглед се извършва в съответствие с преамбюла и общите принципи на настоящото споразумение. Той е съгласуван с механизмите, установени в рамките на ПСА, по-специално с доклада за напредъка на ПСА.

Въз основа на този преглед ССА издава препоръки и може да взема решения.

Ако при прегледа се установят определени трудности, те могат да бъдат отнасяни до механизмите за разрешаване на спорове, установени в настоящото споразумение.

Не по-късно от петата година след влизане в сила на настоящото споразумение ССА прави задълбочен преглед на изпълнението му. Въз основа на този преглед ССА изготвя оценка за напредъка, постигнат от Косово, и може да вземе решения, от които зависи по-нататъшното развитие на процеса на асоцииране. ССА предприема подобни действия преди края на десетата година след влизането в сила на настоящото споразумение. Ако е оправдано с оглед на резултатите от прегледа, ССА може да вземе решение за удължаване на периода, посочен в параграф 1, с не повече от пет години. Ако ССА не вземе такива решения, настоящото споразумение продължава да се изпълнява, както е договорено в него.

Споменатият по-горе преглед не се прилага за свободното движение на стоки, за което в дял IV се предвижда специален график.

ЧЛЕН 10

Настоящото споразумение съответства напълно и се изпълнява съгласно съответните разпоредби на споразуменията на СТО, по-специално член XXIV на Общото споразумение за митата и търговията от 1994 г. (ГАТТ от 1994 г.) и член V от Общото споразумение по търговията с услуги (ГАТС).

ДЯЛ II

ПОЛИТИЧЕСКИ ДИАЛОГ

ЧЛЕН 11

1. Политическият диалог между страните се задълбочава допълнително в контекста на настоящото споразумение. Той съпътства и затвърждава сближаването между ЕС и Косово и спомага за установяването на тесни връзки на солидарност и на нови форми на сътрудничество между страните.
2. Политическият диалог има за цел да насърчава по-специално:
  - а) участието на Косово в международната демократична общност, ако обективните обстоятелства го позволяват;
  - б) напредъка на европейската перспектива за Косово и сближаването с ЕС в съответствие с европейската перспектива за региона въз основа на индивидуалните постижения и в съответствие с ангажиментите на Косово по член 5 от настоящото споразумение;

- в) по-голямо сближаване по някои мерки на общата външна политика и политика на сигурност, по-специално ограничителните мерки, предприети от ЕС срещу трети държави, физически или юридически лица или недържавни образувания, също чрез обмен на информация, ако е уместно, и по-специално сближаване по онези въпроси, които могат да имат съществени последици за страните;
- г) ефективно, приобщаващо и представително регионално сътрудничество и развитието на добросъседски отношения в Западните Балкани.

ЧЛЕН 12

Страните провеждат диалог за политиките по останалите въпроси, обхванати от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 13

1. Политическият диалог и диалогът за политиките, в зависимост от случая, подпомагат процеса на нормализиране на отношенията между Косово и Сърбия.

2. Както е предвидено в член 5, Косово се ангажира да продължи да работи за видимо и трайно подобряване на отношенията със Сърбия. Този процес гарантира, че и двете страни могат да продължат по своя европейски път, като същевременно се избягват ситуации, при които едната от тях да пречи на другата в тези усилия, и постепенно следва да доведе до всестранното нормализиране на отношенията между Косово и Сърбия, под формата на правнообвързващо споразумение, с перспективата и двете страни да могат пълноценно да упражняват правата си и да изпълняват задълженията си.

3. В тази рамка Косово постоянно:

- а) прилага добросъвестно всички споразумения, постигнати в хода на диалога със Сърбия;
- б) зачита напълно принципите на приобщаващото регионално сътрудничество;
- в) решава чрез диалог и в дух на компромис други неуредени въпроси въз основа на практически и трайни решения и си сътрудничи по необходимите технически и правни въпроси със Сърбия;
- г) сътрудничи си ефективно с мисията по линия на общата политика за сигурност и отбрана, докато тя съществува, и съдейства активно за пълното и безпрепятствено изпълнение на мандата ѝ на цялата територия на Косово.

4. ССА прави редовен преглед на напредъка на този процес и може да взема решения и да дава препоръки в тази връзка. Комитетът за стабилизиране и асоцииране може да подпомага този процес в съответствие с член 129.

ЧЛЕН 14

1. Политическият диалог и диалогът за политиките се провеждат основно в рамките на ССА, който притежава обща компетентност по всички въпроси, които страните биха желали да поставят за разглеждане.

2. По искане на някоя от страните тези диалози може да се провеждат и в следните формати:

- а) провеждане на срещи, когато това е необходимо, между висши служители, представляващи Косово, от една страна, и върховния представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност и/или представител на Комисията, от друга страна;
- б) пълноценно използване на всички подходящи канали между страните, включително подходящи контакти в държави извън ЕС и в рамките на международни организации и други международни форуми, ако обективните обстоятелства го позволяват;

- в) всички други средства, които биха били полезни за консолидирането, развитието и напредъка на тези диалози, включително средствата, определени в Програмата от Солун, приета в Заключенията на Европейския Съвет в Солун на 19 и 20 юни 2003 г.

ЧЛЕН 15

Политическият диалог на парламентарно равнище се провежда в рамките на Парламентарния комитет за стабилизиране и асоцииране, създаден съгласно член 132.

ДЯЛ III

РЕГИОНАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

ЧЛЕН 16

В съответствие с ангажиментите си по членове 5 и 13 и за опазване на мира и стабилността на международно и регионално равнище, както и за развитие на добросъседски отношения Косово активно насърчава регионалното сътрудничество. ЕС може да подкрепя тези усилия чрез подходящи инструменти, включително чрез помощ за проекти, които имат регионално или трансгранично/транстериториално измерение.

Всеки път, когато планира да засили сътрудничеството си с една от държавите, посочени в членове 17, 18 и 19, Косово информира за това ЕС и се консултира с него съгласно разпоредбите на дял X.

Косово продължава да изпълнява Централноевропейското споразумение за свободна търговия.

ЧЛЕН 17

Сътрудничество с държави, подписали споразумение за стабилизиране и асоцииране

След подписването на настоящото споразумение и ако обективните обстоятелства го позволяват, Косово започва преговори с държавите, които вече са подписали споразумение за стабилизиране и асоцииране с ЕС, за сключване на двустранни конвенции за регионално сътрудничество, чиято цел е разширяване на приложното поле на сътрудничеството между тях.

Основните елементи на тези конвенции са:

- а) политически диалог;
- б) създаване на зони за свободна търговия съгласно съответните разпоредби на СТО;
- в) взаимни отстъпки относно движението на работници, правото на установяване, предлагането на услуги, текущите плащания и движението на капитали, както и относно други политики, свързани с движението на хора, на равнище — еквивалентно на посоченото в Споразумението за стабилизиране и асоцииране, което съответната държава е сключила с ЕС;

г) разпоредби за сътрудничество в други области, независимо от това дали са обхванати от настоящото споразумение, и по-специално в областта на свободата, сигурността и правосъдието.

Тези конвенции съдържат разпоредби за създаване на необходимите институционални механизми, както е уместно.

Конвенциите се сключват в срок от две години след влизане в сила на настоящото споразумение.

ЧЛЕН 18

Сътрудничество с държави, включени в ПСА

Косово се стреми към регионално сътрудничество с държави, включени в ПСА, в някои или всички сфери на сътрудничество, обхванати от настоящото споразумение, както и в други области, свързани с ПСА, по-специално тези от общ интерес. Такова сътрудничество винаги следва да е съвместимо с принципите и целите на настоящото споразумение.

ЧЛЕН 19

Сътрудничество с държави — кандидатки за присъединяване към ЕС, които не са включени в ПСА

Косово насърчава сътрудничеството си и, ако обективните обстоятелства го позволяват, сключва конвенции за сътрудничество с всяка държава — кандидатка за присъединяване към ЕС, която не е включена в ПСА, в областите на сътрудничество, обхванати от настоящото споразумение, и в други области от взаимен интерес за Косово и тези държави. Такива конвенции следва да имат за цел постепенното синхронизиране на двустранните отношения между Косово и тези държави със съответното ниво на отношения между ЕС и Косово.

ДЯЛ IV

СВОБОДНО ДВИЖЕНИЕ НА СТОКИ

ЧЛЕН 20

1. ЕС и Косово постепенно създават зона за свободна търговия на двустранно равнище за максимален срок от десет години, който започва да тече от влизането в сила на настоящото споразумение, в съответствие с настоящото споразумение и ГАТТ от 1994 г. и разпоредбите на съответните споразумения на СТО. При това те вземат предвид специфичните изисквания, установени в параграфи 2—6 от настоящия член.
2. При търговията между страните за класирането на стоките се прилага Комбинираната номенклатура.

3. За целите на настоящото споразумение митата и таксите с равностоен на мито ефект включват всички мита или такси, наложени във връзка с внос или износ на стока, включително всички форми на допълнителни мита или допълнителни такси във връзка с такъв внос или износ, но не включват:

- а) такси, равностойни на вътрешни данъци, наложени съгласно член III, параграф 2 от ГАТТ от 1994 г.,
- б) антидъмпингови или изравнителни мерки;
- в) налози или такси, съизмерими с разходите за предоставените услуги.

4. За всеки продукт, базовото мито, към което впоследствие следва да се приложат намаленията на митата, определени в настоящото споразумение, е:

- а) за ЕС — Общата митническа тарифа на ЕС, установена съобразно Регламент (ЕИО) № 2658/87 на Съвета¹, която в действителност се прилага *erga omnes* от деня на подписване на настоящото споразумение;
- б) за Косово — Митническата тарифа, прилагана от Косово, считано от 31 декември 2013 г.

---

¹ Регламент (ЕИО) № 2658/87 на Съвета (ОВ L 256, 7.9.1987 г., стр. 1).

5. Ако след подписване на настоящото споразумение се приложат *erga omnes* намаления на митата, така намалените мита заменят базовото мито, посочено в параграф 4, считано от датата, от която се прилагат тези намаления.
6. ЕС и Косово обменят информация за съответните си базови мита и промените в тях.

ГЛАВА I

ПРОМИШЛЕНИ ПРОДУКТИ

ЧЛЕН 21

Определение

1. Настоящата глава се прилага към продуктите с произход от ЕС или Косово, изброени в глави 25—97 на Комбинираната номенклатура, с изключение на продуктите, изброени в приложение 1, точка 1, подточка ii) от Споразумението на СТО за селското стопанство.

2. Търговията между страните с продукти, обхванати от Договора за създаване на Европейската общност за атомна енергия, се осъществява в съответствие с този договор.

ЧЛЕН 22

Отстъпки на ЕС за промишлени продукти

1. Митата върху вноса в ЕС и таксите с равностоен ефект за промишлени продукти с произход от Косово се премахват с влизането в сила на настоящото споразумение.

Количествените ограничения на вноса в ЕС и мерките с равностоен ефект за промишлени продукти с произход от Косово се премахват с влизането в сила на настоящото споразумение.

ЧЛЕН 23

Отстъпки на Косово за промишлени продукти

1. Митата върху вноса в Косово на промишлени продукти с произход от ЕС, различни от изброените в приложение I, се премахват с влизането в сила на настоящото споразумение.
2. Таксите с равностоен на мито ефект върху вноса в Косово за промишлени продукти с произход от ЕС се премахват с влизането в сила на настоящото споразумение.
3. Митата върху вноса в Косово на промишлени продукти с произход от ЕС, изброени в приложение I, постепенно се намаляват и премахват в съответствие с графика, определен в това приложение.
4. Количествените ограничения на вноса в Косово на промишлени продукти с произход от ЕС и мерките с равностоен ефект се премахват с влизането в сила на настоящото споразумение.

ЧЛЕН 24

Мита и ограничения на износа

1. С влизането в сила на настоящото споразумение ЕС и Косово премахват всички износни мита и такси с равностоен ефект при търговията помежду си.
2. С влизането в сила на настоящото споразумение ЕС и Косово премахват помежду си всички количествени ограничения на износа и мерки с равностоен ефект.

ЧЛЕН 25

Ускорено намаляване на митата

Косово заявява готовността си да намали своите мита при търговията с ЕС по-бързо от предвиденото в член 23, ако цялостното му икономическо състояние и положението в съответния икономически сектор го позволяват.

ССА анализира положението в това отношение и отправя съответните препоръки.

ГЛАВА II

СЕЛСКО СТОПАНСТВО И РИБАРСТВО

ЧЛЕН 26

Определение

1. Настоящата глава се прилага към търговията със селскостопански и рибни продукти с произход от ЕС или от Косово.
2. Терминът „селскостопански и рибни продукти“ се отнася за продуктите, изброени в глави 1—24 на Комбинираната номенклатура¹, и за продуктите, изброени в приложение 1, точка 1, подточка ii) от Споразумението на СТО за селското стопанство.

---

¹ Позоваванията на кодовете и описанията на стоките съответстват на Комбинираната номенклатура, прилагана през 2014 г. в съответствие с Регламент за изпълнение (ЕС) № 1001/2013 на Комисията от 4 октомври 2013 г. за изменение на приложение I към Регламент (ЕИО) № 2658/87 на Съвета относно тарифната и статистическа номенклатура и Общата митническа тарифа (ОВ L 290, 31.10.2013 г., стр. 1).

3. Това определение включва риба и рибни продукти, обхванати от глава 3, позиции 1604 (Приготвени храни и консерви от риби; хайвер и неговите заместители, приготвени на основата на яйца от риби) и 1605 (Ракообразни, мекотели и други водни безгръбначни, приготвени или консервирани (с изключение на пушени) и подпозиции 0511 91 (Отпадъци от риби), 2301 20 (Брашна, прахове и агломерати под формата на гранули от риба или ракообразни, мекотели или други водни безгръбначни, негодни за консумация от човека) и ex 1902 20 („пълнени макаронени изделия, които съдържат тегловно над 20 % риби, ракообразни, мекотели или други водни безгръбначни“).

То също така включва подпозиции 1212 21 00 (Водорасли), ex 1603 00 (Екстракти и сокове от риби или ракообразни, мекотели или други водни безгръбначни) и ex 2309 9010 (Препарати от видовете, използвани за храна на животни: рибни разтворими вещества), както и 1504 10 и 1504 20 (мазнини и масла и техните фракции, от риби или морски бозайници, дори рафинирани, но не химически променени:

- Масла от черен дроб от риби и техните фракции;
- Мазнини и масла от риба и техните фракции, различни от маслата от черен дроб от риба).

ЧЛЕН 27

Преработени селскостопански продукти

Протокол I установява търговските договорености за преработените селскостопански продукти, които са изброени в него.

ЧЛЕН 28

Отстъпки на ЕС за внос на селскостопански продукти с произход от Косово

1. От датата на влизане в сила на настоящото споразумение ЕС премахва всички количествени ограничения и мерки с равностоен ефект върху вноса на селскостопански продукти с произход от Косово.

2. От датата на влизане в сила на настоящото споразумение ЕС премахва митата и таксите с равностоен ефект върху вноса на селскостопански продукти с произход от Косово, различни от тези по позиции 0102 (Живи животни от рода на едрия рогат добитък), 0201 (Меса от животни от рода на едрия рогат добитък, пресни или охладени), 0202 (Меса от животни от рода на едрия рогат добитък, замразени), 1701 (Захар от захарна тръстика или от цвекло и химически чиста захароза, в твърдо състояние), 1702 (Други видове захар, включително лактоза, малтоза, глюкоза и фруктоза (левулоза), химически чисти, в твърдо състояние; захарни сиропи без ароматизиращи или оцветяващи добавки; заместители на мед, дори смесени с естествен мед; карамелизирана захар и карамелизирани меласи) и 2204 (Вина от прясно грозде, включително обогатените с алкохол; гроздова мъст, различна от тази от № 2009) от Комбинираната номенклатура.

За продуктите, обхванати от глави 7 и 8 на Комбинираната номенклатура, за които Общата митническа тарифа предвижда прилагането на мита *ad valorem* и специфично мито, премахването важи само относно частта *ad valorem* на митото.

3. От датата на влизане в сила на настоящото споразумение ЕС определя митата приложими върху вноса в ЕС на продуктите от категория „baby beef“, посочени в приложение II и с произход от Косово, на 20 % от *ad valorem* митото и на 20 % от специфичното мито съгласно изложеното в Общата митническа тарифа в рамките на ограничението за годишна тарифна квота от 475 тона, изразени в кланично тегло.

ЧЛЕН 29

Отстъпки на Косово за селскостопански продукти

1. От датата на влизане в сила на настоящото споразумение Косово премахва всички количествени ограничения и мерки с равностоен ефект върху вноса на селскостопански продукти с произход от ЕС.
2. От датата на влизане в сила на настоящото споразумение Косово:
  - а) премахва приложимите мита върху вноса на някои селскостопански продукти с произход от ЕС, различни от изброените в приложение III;
  - б) премахва постепенно приложимите мита върху вноса на някои селскостопански продукти с произход от ЕС, изброени в приложение IIIа, IIIб и IIIв и в съответствие с посочения в това приложение график.
3. Митото, приложимо за някои продукти, изброени в приложение IIIг, е базовото мито, прилагано в Косово на 31 декември 2013 г.

ЧЛЕН 30

Протокол „Вино и спиртни напитки“

Договореностите, приложими за виното и спиртните напитки, посочени в Протокол II, са уредени в този Протокол.

ЧЛЕН 31

Отстъпки на ЕС за риба и рибни продукти

1. От датата на влизане в сила на настоящото споразумение ЕС премахва всички количествени ограничения и мерки с равностоен ефект върху вноса на риба и рибни продукти с произход от Косово.
2. От датата на влизане в сила на настоящото споразумение ЕС премахва всички мита и мерки с равностоен ефект върху риба и рибни продукти с произход от Косово, различни от изброените в приложение IV. Продуктите, изброени в приложение IV, са предмет на разпоредбите, установени в него.

ЧЛЕН 32

Отстъпки на Косово за риба и рибни продукти

1. От датата на влизане в сила на настоящото споразумение Косово премахва всички количествени ограничения и мерки с равностоен ефект върху вноса на риба и рибни продукти с произход от ЕС.
2. От датата на влизане в сила на настоящото споразумение Косово премахва всички мита и мерки с равностоен ефект върху риба и рибни продукти с произход от ЕС, различни от изброените в приложение V. Продуктите, изброени в приложение V, са предмет на разпоредбите, установени в него.

ЧЛЕН 33

Клауза за преразглеждане

Предвид обема на търговията със селскостопански и рибни продукти между страните, специфичните за тях чувствителни въпроси, правилата на общите политики на ЕС и на политиките за селско стопанство и за рибарство на Косово, ролята на селското стопанство и рибарството за икономиката на Косово, както и развитието в рамките на СТО, не по-късно от три години след влизането в сила на настоящото споразумение ССА разглежда продукт по продукт, последователно и на подходяща реципрочна основа, възможностите за предоставяне на по-нататъшни взаимни отстъпки с цел осъществяване на по-голямо либерализиране на търговията със селскостопански и рибни продукти.

ЧЛЕН 34

Защитна клауза за селското стопанство и рибарството

Независимо от другите разпоредби на настоящото споразумение, и по-специално член 43, предвид специфичната чувствителност на пазарите на селскостопански и рибни продукти, ако вносът на продукти с произход от една от страните, които са предмет на отстъпките, предоставени съгласно членове 27, 28, 29, 30, 31 и 32, причини сериозни смущения на пазарите или на вътрешните регулаторни механизми в другата страна, страните започват незабавно консултации в рамките на Комитета за стабилизиране и асоцииране за намиране на подходящо решение. До намирането на такова решение съответната страна може да предприеме мерките, които счита за необходими.

ЧЛЕН 35

Закрила на географските означения
за селскостопански, рибни и хранителни продукти,
различни от вино и спиртни напитки

1. Косово осигурява закрила на географските означения на ЕС, регистрирани в ЕС съгласно Регламент (ЕС) № 1151/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 21 ноември 2012 г. относно схемите за качество на селскостопанските продукти и храни¹, съобразно условията на настоящия член. Географските означения на Косово се допускат за регистрация в ЕС при условията, посочени в същия регламент.
2. Географските означения по параграф 1 са защитени срещу:
  - а) всяко пряко или непряко използване на защитеното наименование в търговската дейност:
    - i) за сходни продукти, които не съответстват на продуктовата спецификация на защитеното наименование, или
    - ii) доколкото при такова използване се експлоатира известността на географското означение;

---

¹ ОВ L 343, 14.12.2012 г., стр. 1.

- б) всяко неправилно използване, имитиране или намек, дори ако е отбелязан истинският произход на продукта или услугата или ако защитеното наименование е преведено или придружено от израз като „вид“, „тип“, „метод“, „както се произвежда в“, „имитация“, „с аромат на“, „подобен(о) на“ или друг подобен израз;
- в) всяко друго невярно или заблуждаващо указание по отношение на източника, произхода, естеството или съществените качества на продукта, посочено върху вътрешната или външната опаковка, в рекламни материали или документи, свързани с продукта, и опаковането на продукта в опаковка, която може да създаде невярно впечатление относно неговия произход;
- г) всяка друга практика, която би могла да въведе в заблуждение потребителя относно истинския произход на сходен продукт.

3. Предложено за регистрация наименование, което изцяло или частично е омоним на вече защитено наименование, не може да получи закрила, освен ако е налице достатъчно разграничение в практиката между условията за местно и традиционно използване и представяне на защитения впоследствие омоним и вече защитеното наименование, като се отчита необходимостта да се осигури равнопоставено третиране на съответните производители и да не се подвеждат потребителите. Омонимно наименование, което въвежда в заблуждение потребителя, че продуктите произхождат от друга територия, не се регистрира, дори ако наименованието е точно по отношение на действителната територия, район или място на произход на съответните продукти.

4. Косово отказва регистрация на търговска марка, чието използване съответства на ситуацията по параграф 2.
5. Търговските марки, чието използване съответства на посоченото в параграф 2 и които са били регистрирани в Косово или са се установили в резултат на употреба, престават да се използват пет години след влизането в сила на настоящото споразумение. Това обаче не се отнася за търговските марки, регистрирани в Косово, и търговските марки, установени в резултат на употреба, които са притежание на граждани на трети държави, при условие че те не са в състояние да въведат в заблуждение по някакъв начин обществеността относно качеството, спецификацията и географския произход на стоките.
6. Всяко използване на географските означения, защитени съгласно параграф 1, като обичайни названия, употребявани в обикновения език за общо обозначаване на такива стоки, или на продукти, законно пуснати на пазара в Косово под това название, се преустановява най-късно пет години след влизането в сила на настоящото споразумение.
7. Косово гарантира стоките, изнасяни от територията ѝ пет години след влизането в сила на настоящото споразумение, да не нарушават разпоредбите на настоящия член.
8. Косово гарантира защитата по параграфи 1—7 по своя собствена инициатива, както и по искане на заинтересованата страна.

ГЛАВА III

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

ЧЛЕН 36

Приложно поле

Настоящата глава се прилага за търговията с всички стоки между страните, освен когато в настоящата глава или в протокол I е предвидено друго.

ЧЛЕН 37

По-големи отстъпки

Разпоредбите на настоящия дял не засягат по никакъв начин прилагането, на едностранна основа, на по-благоприятни мерки от една от страните.

ЧЛЕН 38

Запазване на съществуващото положение

1. От датата на влизане в сила на настоящото споразумение, в търговията между ЕС и Косово не се въвеждат нови мита върху вноса или износа, нито нови такси с равностоен ефект, а вече прилаганите такива не се увеличават.
2. От датата на влизане в сила на настоящото споразумение, в търговията между ЕС и Косово не се въвеждат нови количествени ограничения върху вноса или износа, нито нови мерки с равностоен ефект, а съществуващите такива не се увеличават.
3. Без да се засягат отстъпките, направени съгласно членове 28, 29, 30, 31 и 32, разпоредбите на параграфи 1 и 2 от настоящия член не ограничават по никакъв начин изпълнението на съответните политики на ЕС и Косово в областта на селското стопанство и рибарството, нито вземането на мерки съгласно тези политики, доколкото не се засяга режима за внос по приложения II—V и протокол I.

ЧЛЕН 39

Забрана за фискална дискриминация

1. ЕС и Косово се въздържат от всякакви мерки или практики от вътрешен фискален характер, които въвеждат, пряко или непряко, дискриминация между продуктите на едната страна и сходни продукти с произход от другата страна. Когато вече съществува такава мярка или практика, ЕС и Косово съответно я отменят или премахват.
2. Продуктите, изнасяни на територията на една от страните по споразумението, не могат да се ползват от възстановяването на косвени вътрешни данъци над размера на косвените данъци, с които са обложени тези стоки.

ЧЛЕН 40

Мита с фискален характер

Разпоредбите относно премахването на митата върху вноса, се прилагат и по отношение на митата с фискален характер.

ЧЛЕН 41

Митнически съюзи, зони за свободна търговия, трансгранични/транстериториални договорености

1. Настоящото споразумение не изключва запазването или създаването на митнически съюзи, зони за свободна търговия или договорености за трансгранична/транстериториална търговия, доколкото те не променят търговските договорености, предвидени в настоящото споразумение.
2. По време на преходния период, посочен в член 20, настоящото споразумение не засяга прилагането на специфичните преференциални договорености, уреждащи движението на стоки, предвидени в трансгранични/транстериториални споразумения, сключени по-рано между една или повече държави членки и Косово, или произтичащи от посочените в дял III двустранни споразумения, сключени от Косово с цел насърчаване на регионалната търговия.
3. Консултациите между страните във връзка със споразуменията, посочени в параграфи 1 и 2, и, когато е поискано, по други важни въпроси, свързани със съответните им търговски политики спрямо трети държави, се провеждат в рамките на ССА. По-специално в случай на присъединяване на трета държава към ЕС такива консултации се провеждат, за да се гарантира, че се вземат под внимание взаимните интереси на ЕС и Косово, посочени в настоящото споразумение.

ЧЛЕН 42

Дъмтинг и субсидии

1. Настоящото споразумение не възпрепятства никоя от страните да предприема мерки за защита на търговията съгласно параграф 2 от този член и член 43.
2. Ако една от страните установи, че е налице дъмтинг и/или изравнително субсидиране при търговията с другата страна, тя може да вземе подходящи мерки срещу тази практика в съответствие със Споразумението на СТО за прилагане на член VI от ГАТТ от 1994 г. или Споразумението на СТО за субсидиите и изравнителните мерки и съответното вътрешно законодателство, свързано с тези споразумения.

ЧЛЕН 43

Предпазна клауза

1. Страните се договарят, че се прилагат разпоредбите и принципите на член XIX от ГАТТ от 1994 г. и Споразумението на СТО за защитните мерки.

2. Независимо от параграф 1, страната вносител може да предприеме подходящи двустранни защитни мерки при условията и в съответствие с процедурите, предвидени в настоящия член, когато даден продукт на една от страните се внася на територията на другата страна в толкова големи количества и при такива условия, че причинява или застрашава да причини:

- а) сериозни вреди на местната промишленост, произвеждаща подобни или пряко конкурентни продукти на територията на страната вносител, или
- б) сериозни смущения в който и да е сектор на икономиката или трудности, които могат да доведат до сериозно влошаване на икономическото положение в район на страната вносител.

3. Двустранните защитни мерки по отношение на вноса от другата страна не надвишават необходимото за разрешаване на посочените в параграф 2 проблеми, възникнали в резултат на прилагането на настоящото споразумение. Приетата защитна мярка се изразява в спиране на увеличаването или намаляването на обхвата на преференциите, предвидени съгласно настоящото споразумение за съответния продукт до максимална граница, съответстваща на базовото мито по член 20, параграф 4, букви а) и б), и параграф 5 за същия продукт. Тези мерки са скрепени с ясни разпоредби, предвиждащи постепенното им премахване най-късно в края на определения срок, и се прилагат за срок не по-дълъг от две години.

При много особени обстоятелства мерките може да бъдат продължени за допълнителен срок, не по-дълъг от две години. Спрямо вноса на продукт, който по-рано е бил предмет на двустранни защитни мерки, не се прилагат такива мерки за срок, равен на срока, през който са били прилагани предходните мерки, при условие че от края на срока на тяхното прилагане са изтекли поне две години.

4. В случаите по настоящия член, преди да бъдат взети мерките, предвидени в него, а в случаите, в които се прилага параграф 5, буква б) от настоящия член — възможно най-скоро, ЕС или Косово предоставят на ССА цялата релевантна информация, необходима за внимателното разглеждане на случая, с оглед намиране на приемливо решение за страните.

5. За прилагането на параграфи 1, 2, 3 и 4 важат следните разпоредби:

а) Проблемите, възникващи от ситуация, посочена в настоящия член, се представят незабавно за разглеждане от ССА, който може да взема всякакви решения, необходими за отстраняване на такива проблеми.

Ако ССА или страната износител не са взели решение, отстраняващо проблемите, или ако не е било постигнато друго удовлетворително решение в срок от 30 дни след отнасяне на въпроса до ССА, страната вносител може да приеме подходящите мерки за разрешаване на проблема в съответствие с настоящия член. При избора на защитни мерки трябва да се отдава приоритет на тези, които най-малко смущават функционирането на договореностите по настоящото споразумение. Защитните мерки запазват равнището/обхвата на преференциите, предоставени съгласно настоящото споразумение.

- б) Когато изключителни и критични обстоятелства, изискващи незабавни действия, правят невъзможно предварителното информиране или разглеждане, в зависимост от случая, засегнатата страна може, в посочените в настоящия член ситуации, да приложи незабавно необходимите временни мерки за справяне със ситуацията, като незабавно информира другата страна за това.

ССА се уведомява незабавно за защитните мерки и по отношение на тях се провеждат периодични консултации в рамките на този орган, по-специално с оглед определяне на график за премахването им веднага щом обстоятелствата позволяват това.

- б. В случай че ЕС или Косово въведат спрямо вноса на продукти, който може да причини посочените в настоящия член проблеми, административна процедура, която има за цел бързо набиране на информация за тенденциите в търговските потоци, съответната страна уведомява другата страна.

ЧЛЕН 44

Клауза за недостиг

1. Когато спазването на настоящия дял води до:
  - а) критичен недостиг или заплаха за критичен недостиг на хранителни или други продукти, които са от съществено значение за страната износител, или
  - б) реекспорт в трета държава на продукт, по отношение на който страната износител поддържа количествени ограничения на износа, износни мита или мерки или такси с равностоен ефект, и когато посочените по-горе ситуации пораждат или съществува вероятност да породят значителни затруднения за страната износител,

тази страна може да вземе подходящи мерки при условията и съгласно процедурите, установени в настоящия член.

2. При избора на мерките трябва да се отдава приоритет на тези, които най-малко смущават функционирането на договореностите по настоящото споразумение. Такива мерки не се прилагат по начин, който би представлявал средство за произволна или неоправдана дискриминация при преобладаване на едни и същи условия или прикрито ограничаване на търговията, и се премахват, когато условията повече не оправдават запазването им.

3. Преди да бъдат взети мерките, предвидени в параграф 1, а в случаите, в които се прилага параграф 4 — възможно най-скоро, ЕС или Косово предоставят на ССА цялата релевантна информация с оглед намиране на приемливо за страните решение. ССА може да се споразумява за всякакви средства, необходими за преустановяване на затрудненията. Ако в 30-дневен срок след отнасянето на въпроса на вниманието на ССА не бъде постигнато споразумение, страната износител може да въведе мерките по настоящия член спрямо износа на съответния продукт.

4. Когато изключителни и критични обстоятелства, изискващи незабавни действия, правят невъзможно предварителното информиране или разглеждане, в зависимост от случая, ЕС или Косово могат да въведат незабавно необходимите временни мерки за справяне със ситуацията, като незабавно информират другата страна за това.

5. ССА се уведомява незабавно за всички мерки, въведени съгласно настоящия член, и по отношение на тях се провеждат периодични консултации в рамките на този орган, по-специално с оглед определяне на график за премахването им веднага щом обстоятелствата позволяват това.

ЧЛЕН 45

Държавни монополи

Във връзка с държавните монополи с търговски характер Косово гарантира, че до влизането в сила на настоящото споразумение вече няма дискриминация между гражданите на държавите членки и гражданите на Косово по отношение на условията за доставка и продажба на стоки.

ЧЛЕН 46

Правила за произход

Освен в случаите, когато в настоящото споразумение е предвидено друго, правилата за произход за прилагането на настоящото споразумение са уредени в протокол III.

ЧЛЕН 47

Позволени ограничения

Настоящото споразумение не е пречка за налагането на забрани или ограничения върху вноса, износа или транзитното преминаване на стоки, обосновани от съображения за обществен морал, обществен ред или обществена сигурност, за закрила на здравето и живота на хората, животните или растенията, за закрила на богатствата с художествена, историческа или археологическа стойност или за закрила на интелектуалната, индустриалната и търговската собственост, или правилата относно златото и среброто. При все това тези забрани или ограничения не трябва да представляват средство за произволна дискриминация или прикрито ограничение на търговията между страните.

ЧЛЕН 48

Неоказване на административно сътрудничество

1. Страните се споразумяват, че административното сътрудничество е от съществено значение за прилагането и контрола на преференциалното третиране, предоставено съгласно настоящия дял, и подчертават своята ангажираност за борба с нередностите и измамите в областта на митническите и свързаните с тях въпроси.

2. Когато една от страните установи, въз основа на обективна информация, че не се оказва административно сътрудничество и/или че са налице нередности или измами съгласно този дял, тя (наричана в настоящия член „засегнатата страна“) може временно да спре съответното преференциално третиране на засегнатия(те) продукт(ти) в съответствие с настоящия член.

3. За целите на настоящия член неосказване на административно сътрудничество означава, *inter alia*:

а) системно неизпълнение на задълженията за проверка на произхода на съответния(те) продукт(ти);

б) системен отказ или неоснователно забавяне при извършването и/или съобщаването на резултатите от последвалата проверка на доказателството за произход;

в) системен отказ или неоснователно забавяне при получаването на разрешение за провеждане на мисии за административно сътрудничество с цел проверка на автентичността на документите или точността на информацията от значение за предоставянето на въпросното преференциално третиране.

За целите на настоящия член нередности или измами могат да бъдат установени, наред с другото, в случай на бързо увеличение, без задоволително обяснение, на вноса на стоки, при което се надвишават обичайното равнище на производството и капацитета за износ на другата страна, свързано с обективна информация за нередности или измами.

4. Прилагането на временно спиране се извършва при следните условия:

- а) страната, установила въз основа на обективна информация, че не е оказано административно сътрудничество и/или че са налице нередности или измами, уведомява незабавно Комитета за стабилизиране и асоцииране за констатацията си, като предоставя и обективната информация по случая, и започва консултации с другата страна в рамките на Комитета за стабилизиране и асоцииране въз основа на цялата релевантна информация и обективните констатации с оглед намиране на решение, приемливо и за двете страни.
- б) Когато страните са започнали консултации в рамките на Комитета за стабилизиране и асоцииране съгласно предвиденото в буква а) и не са успели да се споразумеят за приемливо решение в срок от три месеца след уведомяването, засегнатата страна може временно да спре съответното преференциално третиране на засегнатия(те) продукт(ти). Временното спиране се съобщава незабавно на Комитета за стабилизиране и асоцииране.

в) Временното спиране по настоящия член се ограничава до минимално необходимото за защита на финансовите интереси на засегнатата страна. То не може да надхвърля срок от шест месеца, който може да бъде подновен. Комитетът за стабилизиране и асоцииране се уведомява за решенията за временно спиране веднага след приемането им. По отношение на тях се провеждат периодични консултации в рамките на Комитета за стабилизиране и асоцииране, по-специално с оглед на преустановяването им веднага щом условията за прилагането им престанат да съществуват.

5. Едновременно с уведомяването на Комитета за стабилизиране и асоцииране по параграф 4, буква а) засегнатата страна публикува известие до вносителите в своя Официален/Държавен вестник. В известието за вносителите се посочва, във връзка със съответния продукт, че въз основа на обективна информация е установено неочакване на административно сътрудничество и/или наличие на нередности или измами.

ЧЛЕН 49

В случай на грешка от страна на компетентните органи, касаеща правилното управление на системата на преференциите при износ, и по-специално прилагането на протокол III към настоящото споразумение, когато грешката води до последствия за вносите мита, договарящата страна, изправена пред такива последствия, може да поиска от ССА да разгледа възможностите за приемане на подходящи мерки с цел разрешаване на проблема.

ДЯЛ V

УСТАНОВЯВАНЕ, ПРЕДОСТАВЯНЕ НА УСЛУГИ И КАПИТАЛИ

ЧЛЕН 50

Определение

За целите на настоящото споразумение:

- 1) „дружество от ЕС“ и „дружество от Косово“ означава съответно дружество, учредено съгласно законодателството на държава членка или косовското законодателство, чието седалище, централно управление или основно място на стопанска дейност е на територията на ЕС или тази на Косово. Ако обаче дружеството има единствено седалище на територията съответно на ЕС или на Косово, дружеството се счита за дружество от ЕС или от Косово, ако дейността му е действително и трайно свързана с икономиката на една от държавите членки или на Косово;
- 2) „дъщерно дружество“ означава дружество, което ефективно се контролира от друго дружество;

- 3) „клон“ на дружество означава място на стопанска дейност без правосубектност, което изглежда постоянно, като например поделение на дружество майка, има собствено управление и е материално оборудвано да води преговори, свързани със стопанска дейност, с трети страни, така че последните, независимо че знаят, че при необходимост ще има правна връзка с дружеството майка, чието главно управление е в чужбина, не е необходимо да работят пряко с това дружество майка, а могат да сключват сделки на мястото на стопанска дейност, което представлява поделението;
- 4) „установяване“ означава правото да се упражнява стопанска дейност посредством учредяване на дружества, включително дъщерни дружества и клонове, съответно в ЕС или в Косово;
- 5) „дейности“ означава извършването на стопанска дейност;
- 6) „стопанска дейност“ по принцип включва дейностите от промишлен, търговски или професионален характер и занаятчийските дейности;
- 7) „гражданин на ЕС“ и „гражданин на Косово“ означава съответно физическо лице, което е гражданин на една от държавите членки или на Косово;
- 8) „финансови услуги“ означава дейностите, описани в приложение VI.

ГЛАВА I

УСТАНОВЯВАНЕ

ЧЛЕН 51

1. Косово улеснява извършването на дейност на негова територия от страна на дружествата от ЕС. За тази цел от влизането в сила на настоящото споразумение Косово предоставя:

- а) по отношение на установяването на дружества от ЕС на територията на Косово, третиране не по-малко благоприятно от предоставеното на неговите собствени дружества или на дружества от която и да било трета държава, в зависимост от това, кое е по-благоприятно;
- б) по отношение на дейността на дъщерните дружества и клоновете на дружествата от ЕС на територията на Косово, след като вече са установени — третиране, не по-малко благоприятно от предоставеното на неговите собствени дружества и клонове или на което е да било дъщерно дружество и клон на дружество от която и да било трета държава, в зависимост от това, кое е по-благоприятно.

2. От влизането в сила на настоящото споразумение ЕС предоставя:
  - а) по отношение на установяването на дружества от Косово, третиране, не по-малко благоприятно от предоставеното от ЕС на собствените му дружества или на което и да е дружество на трета държава, в зависимост от това, кое е по-благоприятно;
  - б) по отношение на дейността на дъщерните дружества и клоновете на дружествата от Косово, установени на негова територия — третиране, не по-малко благоприятно от предоставеното от ЕС на неговите собствени дружества и клонове или на което и да било дъщерно дружество и клон на дружество от която и да било трета държава, установено на негова територия, в зависимост от това, кое е по-благоприятно.
3. Страните не приемат никакви нови разпоредби или мерки, въвеждащи, в сравнение със собствените им дружества, дискриминация по отношение на установяването на дружества на другата страна на тяхна територия или по отношение на дейността им след като вече са установени.
4. Независимо от разпоредбите на настоящия член,
  - а) от влизането в сила на настоящото споразумение, дъщерните дружества и клоновете на дружества от ЕС имат право да ползват и наемат недвижимо имущество в Косово;

- б) в срок до пет години от влизането в сила на настоящото споразумение дъщерните дружества и клоновете на дружества от ЕС получават правото да придобиват и упражняват право на собственост върху недвижимо имущество като дружествата от Косово, а по отношение на обществените блага/блага от общ интерес — същите права като съответно упражняваните от дружествата от Косово, когато тези права са необходими за извършване на стопанските дейности, за които са установени.

ЧЛЕН 52

1. При спазване на разпоредбите на член 54 страните могат да уреждат установяването и упражняването на дейността на дружествата на тяхна територия, доколкото тази уредба не води до дискриминиране на дружествата на другата страна в сравнение със собствените дружества.

2. По отношение на финансовите услуги, независимо от всякакви други разпоредби на настоящото споразумение, на страните не се забранява да предприемат мерки от съображения за пруденциалност, включително за закрила на инвеститорите, вложителите, титулярите на полици или лицата, към които доставчиците на финансови услуги имат фидуциарно задължение, или за осигуряване на целостта и стабилността на финансовата система. Тези мерки не се използват като средство за избягване на задълженията на страната по настоящото споразумение.

3. Нищо в настоящото споразумение не може да се тълкува като изискване към една от страните да разкрива информация, свързана с дейността и сметките на отделните клиенти, или каквато и да било поверителна или защитена информация, с която разполагат публичноправните субекти.

ЧЛЕН 53

1. Настоящата глава не засяга разпоредбите на Договора за създаване на транспортна общност със Западните Балкани и на Многостранното споразумение за установяване на Общо европейско авиационно пространство, подписано на 9 юни 2006 г.¹

2. В рамките на приложното поле на транспортната политика на ЕС, в специфични случаи ССА може да отправя препоръки с цел подобряване на условията за установяване и упражняване на дейност в областите, попадащи в приложното поле на параграф 1.

3. Настоящата глава не се прилага по отношение на морския транспорт.

---

¹ ОВ L 285, 16.10.2006 г., стр. 3.

ЧЛЕН 54

1. Членове 51 и 52 не възпрепятстват прилагането от някоя от страните на особени разпоредби относно установяването и извършването на дейност на нейна територия от клонове на дружества на другата страна, нерегистрирани като юридически лица на територията на първата страна, когато тези разпоредби са обосновани от правни или технически различия между такива клонове и клоновете на дружествата, регистрирани като юридически лица на нейна територия или, по отношение на финансовите услуги, от съображения за пруденциалност.
2. Разликата в третирането не излиза извън границите на строго необходимото, налагано от такива нормативни или технически различия, или — по отношение на финансовите услуги — от съображения за пруденциалност.

ГЛАВА II

ПРЕДОСТАВЯНЕ НА УСЛУГИ

ЧЛЕН 55

1. Дружество от ЕС, установено на територията на Косово, или дружество от Косово, установено в ЕС, има право да наема пряко или чрез свое дъщерно дружество или клон и при спазване на действащото законодателство на приемащата държава на установяване, съответно на територията на ЕС и тази на Косово, служители, които са граждани съответно на ЕС или на Косово, при условие че тези служители са ключов персонал съгласно определението, съдържащо се в параграф 2, и че те се наемат на работа изключително от въпросните дружества, дъщерни дружества или клонове.

2. Ключов персонал на горепосочените дружества, наричани по-долу „образувания“, са „лицата, преместени при вътрешнокорпоративен трансфер“ съгласно определението, съдържащо се в буква в), и спадащи към посочените по-долу категории, при условие че образуването е юридическо лице и съответните лица са били наети на работа от него или са били партньори в него (но не в качеството на мажоритарни съдружници/акционери) поне през годината, непосредствено предхождаща преместването:

- а) лица, заемащи ръководна длъжност в образуването, чиято основна функция е да управляват предприятието и които са под общия надзор или ръководството главно на съвета на директорите или акционерите на дружеството или на техния еквивалент, включително функции, свързани с:
  - i) управление на предприятието или на отдел или подразделение на предприятието;
  - ii) упражняване на надзор и контрол върху работата на други служители с надзорни, професионални или ръководни функции;
  - iii) упражняване на правомощия лично да назначават и освобождават от длъжност или да дават препоръки за назначаване, освобождаване от длъжност или други кадрови въпроси;

- б) лица, работещи в дадено образование, които притежават специализирани познания, които са от съществено значение за обслужването, изследователското оборудване, технологиите или управлението на предприятието. Оценката на такива познания може да отразява, освен специфичните за предприятието познания, и високото ниво на квалификация за вида работа или професия, изискващо специфични технически познания, в това число и принадлежността към регулирана професия;
- в) „лице, преместено при вътрешнокорпоративен трансфер“ означава физическо лице, работещо в образование на територията на една от страните, което временно се премества чрез трансфер в контекста на извършването на стопански дейности на територията на другата страна; основното място на стопанска дейност на съответното образование трябва да е на територията на една от страните, а трансферът трябва да е към предприятие (клон, дъщерно дружество) на това образование, което реално извършва сходна стопанска дейност на територията на другата страна.

3. Влизането и временното пребиваване на територията на ЕС или на Косово на граждани съответно на Косово и на ЕС се допуска, когато тези представители на дружества са лица, заемащи ръководна длъжност в дружеството по смисъла на параграф 2, буква а), и отговарят за създаването в ЕС на дъщерно дружество или клон на дружество от Косово или за създаването в Косово на дъщерно дружество или клон на дружество от ЕС, съответно в държава—членка на ЕС или в Косово, когато:

- а) тези представители не осъществяват директни продажби или не предоставят услуги и не получават възнаграждение от източник, намиращ се на територията на приемащата държава на установяване, и
- б) основното място на стопанска дейност на дружеството е съответно извън ЕС или Косово и дружеството няма друг представител, офис, клон или дъщерно дружество съответно в тази държава членка или в Косово.

ЧЛЕН 56

С цел улесняване на получаването на достъп и упражняването от страна на гражданите на ЕС и гражданите на Косово на регламентирани професионални дейности съответно в Косово и в ЕС, в срок до две години от влизането в сила на настоящото споразумение ССА разглежда кои са необходимите стъпки за взаимно признаване на квалификациите. Той може да предприема всички необходими мерки за постигане на тази цел.

ЧЛЕН 57

Шест години след влизане в сила на настоящото споразумение ССА определя условията за разширяване на обхвата на разпоредбите на настоящата глава и по отношение на граждани на ЕС и граждани на Косово с оглед на временното влизане и пребиваване на доставчиците на услуги, установени като самостоятелно заети лица на територията на една от страните по споразумението, и които са сключили договор *bona fide* за предоставяне на услуги с краен потребител в другата страна, което налага временното им присъствие в тази друга страна с цел изпълнение на договора за предоставяне на услуги.

ЧЛЕН 58

1. ЕС и Косово се задължават, в съответствие с параграфи 2 и 3, да предприемат необходимите стъпки, за да позволят постепенно доставянето на услуги от дружества от ЕС, дружества от Косово или от граждани на ЕС или на Косово, които са установени на територията на страна, различна от тази на лицето, за което са предназначени услугите.

2. Наред с процеса на либерализиране по параграф 1, страните разрешават временното движение на физическите лица, които предоставят услугата или са наети от доставчика на услуги като ключов персонал по смисъла на член 55, включително физически лица, които са представители на дружество от ЕС или от Косово или на гражданин на ЕС или на Косово, и които искат да влязат временно с цел водене на преговори за продажба на услуги или сключване на споразумения за продажба на услуги за доставчика на услуги, при условие, че тези представители не се занимават с директни продажби за широката публика или не доставят лично услуги.

3. След изтичането на пет години от влизането в сила на настоящото споразумение ССА взема необходимите мерки за постепенно изпълнение на параграфи 1 и 2. Взема се предвид постигнатия от Косово напредък в сближаването на законодателството му с достиженията на правото на ЕС.

ЧЛЕН 59

1. Страните не предприемат никакви мерки или действия, които правят условията за доставка на услуги от граждани или дружества от ЕС и Сърбия, постоянно пребиваващи или установени в страна по споразумението, различна от тази на лицето, за което са предназначени услугите, значително по-ограничителни в сравнение с положението, действащо в деня, предшестваш деня на влизане в сила на настоящото споразумение.

2. Ако една от страните счита, че мерките, въведени от другата страна след влизане в сила на настоящото споразумение, водят до положение, което е значително по-ограничително по отношение на доставянето на услуги в сравнение с действащото към датата на влизане в сила на настоящото споразумение, тя може да поиска от другата страна започване на консултации.

ЧЛЕН 60

По отношение на доставката на услуги по транспорт между ЕС и Косово, се прилагат следните разпоредби:

- 1) По отношение на въздушния транспорт условията за взаимен достъп до пазара се уреждат от Многостранното споразумение за установяване на Общо европейско авиационно пространство.
- 2) По отношение на сухопътния транспорт условията за взаимен достъп до пазара и транзитния трафик при автомобилните превози се уреждат от Договора за създаване на транспортна общност.

- 3) Косово привежда своето законодателство, включително административните, техническите и други норми, в съответствие със законодателството на ЕС, съществуващо във всеки момент в областта на въздушния и сухопътния транспорт, доколкото това спомага за либерализацията и взаимния достъп до пазарите на страните по споразумението и улеснява движението на пътници и стоки.
- 4) Косово се задължава да спазва всички международни конвенции, свързани с пътната безопасност, като същевременно обръща особено внимание на широкообхватната мрежа, договорена в рамките на Обсерваторията за транспорта в Югоизточна Европа (SEETO).
- 5) Настоящата глава не се прилага за морските услуги.

ГЛАВА III

ТРАНЗИТЕН ТРАФИК

ЧЛЕН 61

Определения

За целите на настоящото споразумение се прилагат следните определения:

- 1) „транзитен трафик на ЕС“: превоз от превозвач, установен в ЕС, на стоки в режим на транзит през територията на Косово на път за или от държава членка;
- 2) „транзитен трафик на Косово“: превоз от превозвач, установен в Косово, на стоки в режим на транзит от Косово през територията на ЕС до трета държава или на стоки от трета държава до Косово.

ЧЛЕН 62

Общи разпоредби

1. Настоящата глава спира да се прилага след влизането в сила на Договора за създаване на транспортна общност.
2. Страните се споразумяват да предоставят неограничен достъп за транзитния трафик на ЕС през Косово и за транзитния трафик на Косово през ЕС считано от датата на влизане в сила на настоящото споразумение.
3. Ако в резултат на правата, предоставени по параграф 2 от настоящия член, транзитният трафик на превозвачи от ЕС се увеличи до такава степен, че причинява или застрашава да причини сериозни вреди на пътната инфраструктура и/или затруднения за трафика по пътните артерии, и при същите обстоятелства възникнат проблеми на територията на ЕС в близост до държавната граница/териториалната граница на Косово, въпросът се отнася за разглеждане от ССА съгласно член 128 от настоящото споразумение. Страните могат да предлагат изключителни временни, недискриминационни мерки, необходими за ограничаването или смекчаването на тези вреди.
4. Страните се въздържат от предприемане на каквито и да било едностранни действия, които биха могли да доведат до дискриминация на превозвачи или превозни средства от ЕС и превозвачи или превозни средства от Косово. Страните предприемат всички мерки, необходими за улесняване на автомобилните превози до или през територията на другата страна.

ЧЛЕН 63

Опростяване на формалностите

1. Страните се договарят да опростят потока от стоки, превозвани с железопътен и автомобилен транспорт, независимо дали е двустранен или транзитен.
2. Страните се договарят да предприемат до необходимата степен съвместни действия и да насърчават приемането на допълнителни мерки за опростяване.

ГЛАВА IV

ТЕКУЩИ ПЛАЩАНИЯ И ДВИЖЕНИЕ НА КАПИТАЛИ

ЧЛЕН 64

В съответствие с член VIII от Учредителния договор на Международния валутен фонд страните се ангажират да разрешават извършването в свободно конвертируема валута на всички плащания и парични преводи по текущата сметка на платежния баланс между ЕС и Косово.

ЧЛЕН 65

1. По отношение на операциите по капиталовата и финансовата сметка на платежния баланс, от влизането в сила на настоящото споразумение, страните осигуряват свободното движение на капитали, свързано с преки инвестиции в дружества, учредени в съответствие с приложимото законодателството, и с инвестиции, направени в съответствие с разпоредбите на глава I от дял V, и ликвидацията или репатрирането на тези инвестиции и на произтичащите от тях печалби.
2. По отношение на операциите по капиталовата и финансовата сметка на платежния баланс, от влизането в сила на настоящото споразумение, страните осигуряват свободното движение на капитали, свързано с кредити по търговски сделки или предоставяне на услуги, включително финансови заеми и кредити, в които участва местно лице от една от страните. Настоящият член не включва портфейлни инвестиции, а именно придобиване на ценни книжа на капиталовия пазар, извършено единствено с цел финансова инвестиция и без намерение да се оказва влияние върху управлението и контрола на предприятието.
3. В срок от пет години от влизането в сила на настоящото споразумение Косово предоставя национално третиране на гражданите на ЕС, които придобиват недвижимо имущество на негова територия.

4. Без да се засяга параграф 1, страните не въвеждат нови ограничения върху движението на капитали и текущите плащания между лицата, пребиваващи в ЕС и Косово, и не придават по-ограничителен характер на съществуващите договорености.
5. Без да се засяга настоящия член и член 64, когато при изключителни обстоятелства движението на капитали причинява или застрашава да причини сериозни затруднения при прилагането на политиката на обменния курс или на паричната политика на ЕС или на Косово, съответно ЕС и Косово могат да предприемат защитни мерки по отношение на движението на капитали между ЕС и Косово за срок, не по-дълъг от шест месеца, ако такива мерки са абсолютно необходими.
6. Страните се консултират помежду си с оглед на улесняването на движението на капитали между ЕС и Косово за насърчаване на целите на настоящото споразумение.

ЧЛЕН 66

1. През първата година след влизането в сила на настоящото споразумение Косово предприема мерки, които позволяват да се създадат необходимите условия за по-нататъшно постепенно прилагане на правилата на ЕС в областта на свободното движение на капитали.

2. До края на втората година след влизането в сила на настоящото споразумение ССА определя условията за цялостно прилагане в Косово на правилата на ЕС в областта на свободното движение на капитали.

ГЛАВА V

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

ЧЛЕН 67

1. Настоящият дял се прилага при спазване на ограниченията, обосновани от съображения, свързани с обществения ред, обществената сигурност или общественото здраве.
2. Настоящият дял не се прилага за дейностите на територията на всяка от страните, които — макар и понякога — са свързани с упражняването на официална власт.

ЧЛЕН 68

1. За целите на настоящия дял нищо в настоящото споразумение не препятства прилагането от страните на техните законови и подзаконови разпоредби относно влизането и пребиваването, трудовата заетост, условията на труд, установяването на физически лица и предоставянето на услуги, особено що се отнася до издаването, подновяването или отказа на разрешително за пребиваване, при условие че с това не се премахват или намаляват ползите, произтичащи за една от страните от условията на конкретна разпоредба на настоящото споразумение или на достиженията на правото на ЕС. Настоящата разпоредба не засяга прилагането на член 67.

2. Настоящият дял не се прилага по отношение на мерки, засягащи физическите лица, търсещи достъп до пазара на труда на някоя от страните по споразумението, нито пък се прилага по отношение на мерките, засягащи гражданството, пребиваването и трудовата заетост с безсрочен характер.

ЧЛЕН 69

Настоящият дял се прилага също относно дружествата, които са контролирани и изцяло притежавани съвместно от дружества или граждани на ЕС и дружества или граждани на Косово.

ЧЛЕН 70

1. Предоставеното третиране като най-облагодетелствана нация в съответствие с настоящия дял не се прилага за данъчните предимства, които страните предоставят или ще предоставят в бъдеще въз основа на споразумения, целящи избягването на двойното данъчно облагане или други данъчни договорености.
2. Настоящият дял не се тълкува по начин, препятстващ приемането или прилагането от страните на мерки, целящи предотвратяване на избягването на данъци или отклонението от данъчно облагане в съответствие с данъчните разпоредби на споразуменията за избягване на двойното данъчно облагане, други данъчни договорености или националното данъчно законодателство.
3. Настоящият дял не се тълкува по начин, препятстващ страните при прилагането на съответните разпоредби на своето данъчно законодателство да правят разграничение между данъкоплатците, които не са в еднакво положение, по-специално по отношение на тяхното местопребиваване.

ЧЛЕН 71

1. За целите на платежния баланс страните се стремят, доколкото е възможно, да избягват налагането на ограничителни мерки, включително мерки, свързани с вноса. Страната, която приема такива мерки, представя възможно най-бързо на другата страна график за тяхното премахване.

2. Когато една или повече държави членки или Косово изпитват сериозни затруднения по отношение на платежния баланс или са неизбежно застрашени от това, ЕС или Косово могат, в съответствие с условията, определени в Споразумението за СТО, да приемат ограничителни мерки, включително мерки, свързани с вноса, които са с ограничена продължителност и не да надвишават онова, което е строго необходимо за отстраняване на затрудненията, свързани с платежния баланс. ЕС или Косово, според случая, незабавно уведомява другата страна за това.

ЧЛЕН 72

Този дял се адаптира постепенно, по-специално с оглед на изискванията, произтичащи от член V от ГАТС.

ЧЛЕН 73

Настоящото споразумение не засяга прилагането от всяка от страните на мерки, необходими за предотвратяване на заобикалянето на мерките им по отношение на достъпа на трета държава до техния пазар чрез разпоредбите на настоящото споразумение.

ДЯЛ VI

СБЛИЖАВАНЕ НА ПРАВОТО НА КОСОВО С ДОСТИЖЕНИЯТА НА ПРАВОТО НА ЕС, ПРАВОПРИЛАГАНЕ И ПРАВИЛА ЗА КОНКУРЕНЦИЯТА

ЧЛЕН 74

1. Страните признават значението на сближаването на съществуващото законодателство на Косово с това на ЕС, както и значението на неговото ефективно прилагане. Косово се стреми да гарантира постепенното привеждане на действащото си право и бъдещото си законодателство в съответствие с достиженията на правото на ЕС. Косово гарантира правилното прилагане и изпълнение на действащото право и бъдещото законодателство.
2. Това сближаване започва от датата на подписване на настоящото споразумение и до края на преходния период, определен в член 9, постепенно обхваща всички елементи от достиженията на правото на ЕС, предвидени в настоящото споразумение.
3. В началния етап сближаването се съсредоточава върху основните елементи от достиженията на правото на ЕС в областта на вътрешния пазар и в областта на правосъдието, свободата и сигурността, както и в сферите, свързани с търговията. На по-късен етап Косово се съсредоточава върху останалите части от достиженията на правото на ЕС.

Сближаването се извършва въз основа на програма, която следва да бъде съгласувана между Европейската комисия и Косово.

4. Съгласувано с Европейската комисия, Косово също така определя условията за наблюдение на изпълнението на сближаването на законодателството и действията по правоприлагане, които трябва да бъдат предприети, включително усилията на Косово за реформиране на съдебната си система с оглед прилагането на цялостната нормативна уредба.

ЧЛЕН 75

Конкуренция и други икономически разпоредби

1. Несъвместими с правилното действие на настоящото споразумение, доколкото могат да засегнат търговията между ЕС и Косово, са:
  - а) всички споразумения между предприятия, решения на сдружения на предприятия и съгласувани практики между предприятия, имащи за цел или резултат предотвратяване, ограничаване или нарушаване на конкуренцията;
  - б) злоупотребата от страна на едно или повече предприятия с господстващо положение на територията на ЕС или на Косово като цяло или на значителна част от нея;

в) всяка държавна помощ, която нарушава или създава опасност от нарушаване на конкуренцията чрез поставянето в по-благоприятно положение на определени предприятия или определени продукти.

2. Всички практики, които противоречат на настоящия член, се оценяват въз основа на критериите, произтичащи от прилагането на правилата за конкуренцията, приложими в ЕС, и по-специално от членове 107, 102, 106 и 107 от Договора за функционирането на Европейския съюз и тълкувателните инструменти, приети от институциите на ЕС.

3. Страните гарантират предоставянето на функционално независим орган на правомощията, необходими за пълното прилагане на параграф 1, букви а) и б) от настоящия член по отношение на частните и публичните предприятия и предприятията, на които са предоставени специални права.

4. Косово гарантира предоставянето на функционално независим орган на правомощията, необходими за пълното прилагане на параграф 1, буква в). Този орган трябва да има, *inter alia*, правомощия да разрешава схеми за държавна помощ и отпускането на индивидуални безвъзмездни помощи в съответствие с параграф 2, както и правомощия да постановява възстановяване на държавна помощ, която е била отпусната незаконно.

5. ЕС, от една страна, и Косово, от друга страна, гарантират прозрачността в областта на държавните помощи, *inter alia*, като представят на другата страна редовен годишен доклад или негов еквивалент, следвайки методологията и представянето на изследването на ЕС за държавните помощи. По искане на едната страна другата страна предоставя информация за конкретни отделни случаи на предоставяне на държавна помощ.

6. Косово изготвя подробен опис на установените схеми за държавни помощи и привежда такива схеми за държавни помощи в съответствие с критериите по параграф 2 в срок, не по-дълъг от три години от влизането в сила на настоящото споразумение.
7. а) За целите на прилагането на параграф 1, буква в) от настоящото споразумение страните признават, че по време на първите пет години след влизането в сила на настоящото споразумение всяка държавна помощ, предоставена от Косово, се оценява с оглед на факта, че Косово се счита за регион, идентичен с регионите на Европейския съюз, описани в член 107, параграф 3, буква а) от Договора за функционирането на Европейския съюз.
- б) В срок от четири години от влизането в сила на настоящото споразумение Косово подава до Европейската комисия данните за своя БВП на глава от населението, хармонизирани на ниво NUTS II. След това органът по параграф 4 и Европейската комисия оценяват съвместно допустимостта на регионите на Косово, както и максималния интензитет на помощите за тях с цел изготвяне на карта за регионалните помощи въз основа на съответните насоки на ЕС.
8. По отношение на продуктите, посочени в глава II от дял IV:
- а) параграф 1, буква в) от настоящия член не се прилага;

б) всички практики, противоречащи на параграф 1, буква а) от настоящия член, се оценяват според критериите, установени от ЕС въз основа на членове 42 и 43 от Договора за функционирането на Европейския съюз и специфичните инструменти на ЕС, приети на това основание.

9. Ако една от страните счита, че конкретна практика е несъвместима с условията на параграф 1, тя може да предприеме подходящи мерки след консултации в рамките на ССА или след изтичането на 30 работни дни след внасянето на искане за такива консултации. Настоящият член не засяга по никакъв начин предприемането от страна на ЕС или на Косово на изравнителни мерки съгласно ГАТТ от 1994 г. и Споразумението на СТО за субсидиите и изравнителните мерки, както и съответното вътрешно законодателство в тази област.

ЧЛЕН 76

Публични предприятия

До края на третата година след влизането в сила на настоящото споразумение Косово прилага спрямо публичните предприятия и предприятията, на които са били предоставени специални и изключителни права, принципите, установени в Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално в член 106 от него.

Специалните права на публичните предприятия по време на преходния период не включват възможност за налагане на количествени ограничения или мерки с равностоен ефект върху вноса от ЕС в Косово.

ЧЛЕН 77

Общи аспекти на интелектуалната собственост

1. В съответствие с настоящия член и приложение VII страните потвърждават значението, което отдават на осигуряването на адекватна и ефективна защита на правата на интелектуалната, индустриалната и търговската собственост и на упражняването им по принудителен ред.
2. Косово предприема необходимите мерки за осигуряване не по-късно от пет години след влизането в сила на настоящото споразумение на ниво на защита на правата на интелектуална, индустриална и търговска собственост, сходно на съществуващото в ЕС, включително на ефективни средства за упражняването на такива права по принудителен ред.
3. Косово поема ангажимента да спазва многостранните конвенции за правата на интелектуална, индустриална и търговска собственост, изброени в приложение VII. ССА може да реши да задължи Косово да спазва определени многостранни конвенции в тази област.

ЧЛЕН 78

Свързани с търговията аспекти на интелектуалната собственост

1. Във връзка с признаването и закрилата на интелектуалната, индустриалната и търговската собственост от влизането в сила на настоящото споразумение страните предоставят на дружествата на другата страна и на гражданите на ЕС и на Косово третиране, което не е по-малко благоприятно от предоставеното от тях на всяка трета държава по силата на двустранни споразумения.
2. При възникване на проблеми в областта на интелектуалната, индустриалната и търговската собственост, които засягат условията на търговия, по искане на всяка от страните те се съобщават незабавно на ССА с оглед постигането на взаимно удовлетворителни решения.

ЧЛЕН 79

Обществени поръчки

1. ЕС и Косово считат за желана цел отварянето на пазара на обществени поръчки въз основа на недискриминация и реципрочност, като се следват по-специално правилата на СТО.

2. От влизането в сила на настоящото споразумение на дружествата от Косово, без оглед на това дали са установени в ЕС или не, се предоставя достъп до процедурите за възлагане на обществени поръчки в ЕС съгласно правилата на ЕС в тази област, като третирането им е не по-малко благоприятно от това на дружествата от ЕС.

Горепосочените разпоредби се прилагат и за обществени поръчки в сектора на обществените услуги, след като Косово приеме законодателството, с което се въвеждат правилата на ЕС в тази област. ЕС периодично проверява дали Косово действително е въвело такова законодателство.

3. От влизането в сила на настоящото споразумение на дружествата от ЕС, установени в Косово съгласно глава I от дял V, се предоставя достъп до процедурите за възлагане на обществени поръчки в Косово, като третирането им е не по-малко благоприятно от това на дружествата от Косово.

4. От влизането в сила на настоящото споразумение на дружествата от ЕС, които не са установени в Косово съгласно глава I от дял V, се предоставя достъп до процедурите за възлагане на обществени поръчки в Косово, като третирането им е не по-малко благоприятно от това на дружествата от Косово и на дружествата от ЕС, установени в Косово, с изключение на ценовите преференции, описани в параграф 5.

5. От влизането в сила на настоящото споразумение Косово преобразува всички съществуващи преференции за дружества от Косово или за дружествата от ЕС, установени в Косово, и за обществени поръчки, възложени по процедури съгласно критериите за икономически най-изгодната оферта и най-ниската цена, в ценова преференция и постепенно премахва последната в срок от пет години в съответствие със следния график:

- в края на втората година след влизането в сила на настоящото споразумение преференциите не превишават 15 %;
- в края на третата година след влизането в сила на настоящото споразумение преференциите не трябва да превишават 10 %;
- в края на четвъртата година след влизането в сила на настоящото споразумение преференциите не превишават 5 %; и
- най-късно до края на петата година след влизането в сила на настоящото споразумение преференциите се премахват напълно.

6. В срок от две години от влизането в сила на споразумението ССА може да преразгледа преференциите по параграф 5 и да реши да съкрати сроковете, предвидени в параграф 5.

7. В срок от пет години от влизането в сила на настоящото споразумение Косово приема законодателство за прилагане на процесуалните стандарти, предвидени в достиженията на правото на ЕС.
8. Косово представя на ССА годишен доклад относно мерките, които е предприело за подобряване на прозрачността и за осигуряване на ефективен съдебен контрол на решенията, взети в областта на обществените поръчки.
9. По отношение на установяването, дейностите и предоставянето на услуги между ЕС и Косово се прилагат членове 50—66. Що се отнася до наемането и движението на работници във връзка с изпълнението на обществени поръчки, по отношение на гражданите на Косово в ЕС се прилагат достиженията на правото на ЕС, свързани с гражданите на трети страни. Що се отнася до наемането и движението на работници във връзка с изпълнението на обществени поръчки, по отношение на гражданите на ЕС в Косово Косово предоставя на работниците, които са граждани на държава членка, реципрочни права, подобни на тези на гражданите на Косово в ЕС.

ЧЛЕН 80

Стандартизация, метрология, акредитация и оценка на съответствието

1. Косово предприема необходимите мерки с цел постепенно постигане на съответствие с хоризонталното и секторно законодателство на ЕС в областта на безопасността на продуктите и съобразяване на инфраструктурата по качеството, като стандартизация, метрология, акредитация и процедури за оценка на съответствието, с европейските стандарти.
2. За целта страните се стремят да:
  - а) насърчават използването на техническите регламенти на ЕС и на европейските стандарти и процедури за оценка на съответствието;
  - б) осигуряват помощ за насърчаване на изграждането на инфраструктура по качеството: стандартизация, метрология, акредитация и оценка на съответствието;

- в) насърчават сътрудничеството на Косово с организации с функции по отношение на стандартите, оценката на съответствието, метрологията, акредитацията и подобни (напр. CEN, CENELEC, ETSI, EA, WELMEC, EURAMET)¹, ако обективните обстоятелства го позволяват;
- г) сключат, когато е целесъобразно, споразумение за оценка на съответствието и приемане на промишлени продукти, след като законодателната уредба и процедурите на Косово бъдат приведени в достатъчна степен в съответствие с тези на ЕС и са налице подходящи експертни знания и опит.

ЧЛЕН 81

Защита на потребителите

Страните си сътрудничат с оглед постигане на сближаване на законодателството на Косово в областта на защитата на потребителите с достиженията на правото на ЕС, за да се гарантира:

- а) политика на активна защита на потребителите в съответствие с правото на ЕС, включително увеличаване на информацията и създаване на независими организации в Косово;

---

¹ Европейски комитет за стандартизация (CEN), Европейски комитет за стандартизация в електротехниката (CENELEC), Европейски институт за стандарти в далекосъобщенията (ETSI), Европейска организация за акредитация (EA), Европейска организация за сътрудничество в областта на законовата метрология (WELMEC), Европейска асоциация на националните метрологични институти (EURAMET).

- б) хармонизиране на законодателството за защита на потребителите в Косово с това, което е в сила в ЕС;
- в) ефективна правна защита на потребителите с цел повишаване на качеството на потребителските стоки и поддържане на подходящи стандарти за безопасност;
- г) мониторинг на правилата от страна на компетентните органи и осигуряване на достъп до съответна правна защита в случай на спор;
- д) обмен на информация за опасни продукти.

ЧЛЕН 82

Условия на труд и равни възможности

Косово постепенно хармонизира своето законодателство с това на ЕС в областта на условията на труд, по-специално по отношение на здравето и безопасността на работното място и равните възможности.

ДЯЛ VII

СВОБОДА, СИГУРНОСТ И ПРАВОСЪДИЕ

ЧЛЕН 83

Укрепване на институциите и върховенството на закона

При сътрудничеството си в областта на свободата, сигурността и правосъдието страните придават особено значение на засилването на върховенството на закона и укрепването на институциите на всички равнища в сферата на администрацията като цяло и в частност на правоприлагането и на правораздаването. Сътрудничеството има по-специално за цел укрепване на независимостта, безпристрастността и отчетността на съдебната власт в Косово, повишаване на нейната ефективност и създаване на адекватни структури за полицията, прокурорите, съдиите и другите съдебни и правоприлагащи органи, за да бъдат адекватно подготвени за сътрудничество по граждански, търговски и наказателни дела и да им се даде възможност ефективно да противодействат на организираната престъпност, корупцията и тероризма в рамките на дейностите по превенция, разследване, наказателно преследване и правораздаване.

ЧЛЕН 84

Защита на личните данни

Страните си сътрудничат по отношение на законодателството за защита на личните данни с цел постигане на ниво на защита на личните данни от страна на Косово, съответстващо на предвиденото в достиженията на правото на ЕС. Косово осигурява достатъчни финансови и човешки ресурси за един или повече независими надзорни органи с цел осъществяване на ефикасен мониторинг и гарантиране на прилагането на законодателството за защита на личните данни.

ЧЛЕН 85

Визи, управление на държавните граници/териториалните граници, убежище и миграция

Страните си сътрудничат в областта на визите, контрола на държавните граници/териториалните граници, убежището и миграцията и изготвят рамка за сътрудничество, включително на регионално равнище, в тези сфери, като вземат предвид и използват пълноценно другите съществуващи инициативи в тази област, когато е целесъобразно.

Сътрудничеството по въпросите, посочени в първата алинея, се основава на взаимни консултации и тясна координация между страните и може да включва техническа и административна помощ за:

- а) обмен на статистически данни и информация за законодателството и практиките;
- б) изготвяне на законодателни проекти;
- в) повишаване на ефективността на институциите;
- г) обучение на персонал;
- д) сигурност на документите за пътуване и разкриване на фалшиви документи;
- е) управление на държавните граници/териториалните граници.

Сътрудничеството се съсредоточава по-специално:

- а) в областта на убежището — върху приемането и прилагането от Косово на законодателство с цел постигане на съответствие със стандартите на Конвенцията за статута на бежанците, съставена в Женева на 28 юли 1951 г., и на Протокола за статута на бежанците, съставен в Ню Йорк на 31 януари 1967 г., с което да се осигури зачитането на принципа на забрана за връщане, както и на други права на търсещите убежище и на бежанците.

- б) в областта на законната миграция — върху правилата за допускане и правата и статута на приетите лица. По отношение на миграцията страните се споразумяват да третират справедливо гражданите на държави извън ЕС, които пребивават законно на територията на държава членка или в Косово, и да проучат възможностите за установяване на мерки за поощряване и подкрепа на действията на Косово за насърчаване на интеграцията на граждани на държави извън ЕС, пребиваващи законно в Косово.

ЧЛЕН 86

Законна миграция

Страните си сътрудничат с цел да подкрепят Косово при сближаване на неговото законодателството с достиженията на правото на ЕС в областта на законната миграция.

Страните признават, че гражданите на Косово се ползват от права съгласно достиженията на правото на ЕС, особено в областите, отнасящи се до условията на труд, възнаграждението и уволнението, събирането на семейството, дългосрочното пребиваване, студентите, изследователите и висококвалифицираните служители, сезонните работници, лицата, преместени при вътрешнокорпоративен трансфер, и пенсиите. Страните признават също, че това не засяга реда и условията, приложими във всяка държава членка.

В срок от четири години след влизането в сила на настоящото споразумение Косово предоставя реципрочни права на гражданите на ЕС в областите, посочени във втората алинея. ССА разглежда необходимите мерки, които трябва да бъдат предприети за тази цел. ССА може да разгледа и всеки друг въпрос, свързан с прилагането на настоящия член.

ЧЛЕН 87

Предотвратяване и контрол на незаконната имиграция

ССА определя съвместните действия, които могат да бъдат осъществени от страните за предотвратяване и контрол на незаконната имиграция, включително на незаконното превеждане през граница и трафика на хора, като същевременно осигуряват зачитане и защита на основните права на мигрантите и помощ на бедстващите мигранти.

ЧЛЕН 88

Обратно приемане

За целите на сътрудничеството по предотвратяване и контрол на незаконната миграция, при поискване и без допълнителни формалности страните:

- а) приемат обратно всички граждани на Косово или на ЕС, пребиваващи незаконно в съответната друга страна;
- б) приемат обратно гражданите на държави извън ЕС и лицата без гражданство, влезли на територията на държава членка през Косово или в Косово през територията на държава членка.

Косово предоставя на гражданите си подходящи документи за самоличност и им предоставя достъп до необходимата за тази цел административна подкрепа.

Страните се споразумяват да проучат възможностите за започване на преговори с оглед сключването на споразумение, уреждащо специфичните процедури за обратно приемане на лицата, посочени в букви а) и б) от първа алинея.

Косово проучва възможностите за сключване на споразумения за обратно приемане, ако обективните обстоятелства го позволяват, с държавите, участващи в ПСА, и се ангажира да предприеме всички необходими мерки, за да гарантира гъвкавото и бързо изпълнение на тези споразумения. ЕС ще проучи възможностите за подпомагане на съответните държави по време на целия този процес, ако обективните обстоятелства го позволяват.

ЧЛЕН 89

Изпиране на пари и финансиране на тероризма

Страните си сътрудничат с цел предотвратяване на използването на техните финансови системи за изпиране на приходи от престъпни дейности като цяло и в частност от престъпления, свързани с наркотици, и за финансиране на тероризма.

Сътрудничеството в тази област включва административна и техническа помощ за Косово с цел напредване в прилагането на правила и ефективно функциониране на подходящите стандарти и механизми за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма, равностойни на приетите от ЕС и други международни форуми в тази област, в частност Специалната група за финансови действия (FATF).

ЧЛЕН 90

Сътрудничество в борбата с незаконните наркотици

Страните си сътрудничат с цел осигуряване на балансиран и интегриран подход към въпросите, свързани с наркотиците. Политиките и действията в областта на наркотиците се насочват към укрепване на структурите на Косово за борба с незаконните наркотици и техните прекурсори, намаляване на доставката, трафика и търсенето на незаконни наркотици, справяне със здравословните и социалните последици от злоупотребата с наркотици, както и към по-ефективен контрол на прекурсорите.

Страните се споразумяват относно необходимите методи на сътрудничество за постигане на тези цели. Действията се основават на общоприети принципи в съответствие със Стратегията на ЕС за борба с наркотиците за периода 2013—2020 г. и всеки последващ документ.

ЧЛЕН 91

Предотвратяване и борба с организираната престъпност и други незаконни дейности

Страните си сътрудничат за укрепване на структурите на Косово за борба и предотвратяване на престъпни дейности, особено на организираната престъпност, корупцията и други форми на тежка престъпност с трансгранично/транстериториално измерение. Косово спазва съответните международни конвенции и инструменти в тази област. Насърчава се регионалното сътрудничество в борбата с организираната престъпност.

Що се отнася до подправката на парични знаци в Косово, Косово си сътрудничи тясно с ЕС с цел борба с подправката на банкноти и монети, както и с цел преследване и наказване на подправката им. На ниво превенция Косово има за цел да прилага мерки, равностойни на предвидените в съответното законодателство на ЕС, и да спазва съответните международни конвенции и инструменти в тази област. Косово може да ползва подкрепа от ЕС за обмена, помощта и обучението по защита срещу подправката на парични знаци.

ЧЛЕН 92

Борба с тероризма

Страните си сътрудничат с цел укрепване на структурите на Косово за предотвратяване и преследване на терористични действия и тяхното финансиране, особено тези с трансгранично/транстериториално измерение. Сътрудничество в този контекст се осъществява в съответствие с върховенството на закона, правата на човека и основните свободи, международното бежанско право и международното хуманитарно право. Косово спазва съответните международни конвенции и инструменти в тази област.

ДЯЛ VIII

ПОЛИТИКИ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО

ЧЛЕН 93

ЕС и Косово установяват тясно сътрудничество, което има за цел да допринесе към потенциала на Косово за развитие и растеж. Това сътрудничество засилва съществуващите икономически връзки на възможно най-широка основа в полза на двете страни.

Политиките и другите мерки се разработват така, че да водят до устойчиво икономическо и социално развитие на Косово. Тези политики следва да гарантират, че в тях от самото начало са включени в пълна степен съображенията за опазване на околната среда и климата и че те отчитат изискванията за хармонично социално развитие.

Политиките за сътрудничество се интегрират в регионална рамка за сътрудничество. Специално внимание се отделя на мерките, които могат да насърчат сътрудничеството между Косово и съседните му държави, като по този начин допринасят за регионалната стабилност. САА определя приоритетите между отделните политики за сътрудничество, описани в този дял, както и в рамките на всяка от тях.

ЧЛЕН 94

Икономическа и търговска политика

ЕС и Косово улесняват процеса на икономически реформи, като си сътрудничат за подобряване на разбирането за основните механизми на своите икономики и за формулирането и прилагането на икономическата политика в условията на пазарна икономика.

За постигането на тези цели ЕС и Косово си сътрудничат, като:

- а) обменят информация относно макроикономическите резултати и перспективи и относно стратегиите за развитие;
- б) анализират съвместно икономически въпроси от взаимен интерес, включително подкрепата за икономическата политика и нейното прилагане; и
- в) насърчават по-широко сътрудничество с цел ускоряване на притока на ноу-хау и достъпа до нови технологии.

Косово се стреми да изгради функционираща пазарна икономика и постепенно да сближи своите политики с ориентираните към стабилност политики на Икономическия и паричен съюз. По искане на органите на Косово ЕС може да осигури помощ в подкрепа на усилията на Косово в това отношение.

Сътрудничеството цели също така укрепване на върховенството на закона в стопанския сектор чрез стабилна и недискриминационна правна уредба в областта на търговията.

Сътрудничеството в тази област включва обмен на информация относно принципите и функционирането на Икономическия и паричен съюз.

ЧЛЕН 95

Сътрудничество в областта на статистиката

Сътрудничеството между страните се съсредоточава основно върху приоритетните области, свързани с достиженията на правото на ЕС в областта на статистиката. То е насочено по-специално към разработване на ефикасна и устойчива статистическа система в Косово, способна да осигурява сравними с европейската статистика надеждни, обективни и точни данни, необходими за планиране и наблюдение на процеса на преход и реформа в Косово. С него се цели да се даде възможност на Статистическата агенция на Косово да отговори по-добре на потребностите на своите потребители (както в публичната администрация, така и в частния сектор). Статистическата система следва да е в съответствие с принципите на Кодекса на европейската статистическа практика, Фундаменталните принципи на официалната статистика на ООН и разпоредбите на европейското право в областта на статистиката и да се развива в посока на прилагане на достиженията на правото на ЕС в областта на статистиката. Страните си сътрудничат по-специално за гарантиране на поверителността на личните данни, за постепенно увеличаване на събирането на данни и прехвърлянето им към Европейската статистическа система, както и за обмен на информация относно методите, трансфера на ноу-хау и обучението.

ЧЛЕН 96

Банково дело, застраховане и други финансови услуги

Сътрудничеството между ЕС и Косово се съсредоточава върху приоритетните области, свързани с достиженията на правото на ЕС в областта на банковите, застрахователните и финансовите услуги. Страните си сътрудничат с цел създаване и развитие на подходяща рамка за насърчаване на секторите на банкови, застрахователни и финансови услуги в Косово, основаваща се на практики на лоялна конкуренция и осигуряваща необходимите равнопоставени условия на конкуренция.

ЧЛЕН 97

Вътрешен финансов контрол в публичния сектор и външен одит

Сътрудничеството между страните се съсредоточава върху приоритетните области, свързани с достиженията на правото на ЕС в областта на вътрешния финансов контрол в публичния сектор. Страните си сътрудничат по-специално с цел постигане на допълнителен напредък при прилагането на ефикасен вътрешен контрол и функционално независими системи за вътрешен одит в публичния сектор в Косово в съответствие с международно приетите рамки и добрите практики на ЕС.

За да могат да се изпълняват задачите по координиране и хармонизиране, произтичащи от посочените по-горе изисквания, сътрудничеството се съсредоточава също така върху създаването и укрепването на централни звена за хармонизиране, отговарящи за финансовото управление и контрол и за вътрешния одит.

В областта на външния одит страните си сътрудничат по-специално с цел постигане на допълнителен напредък в развитието на независим външен одит в Косово в съответствие с международно приетите стандарти и добрите практики на ЕС. Сътрудничеството се съсредоточава и върху изграждането на капацитета на Службата на главния одитор.

ЧЛЕН 98

Насърчаване и защита на инвестициите

Сътрудничеството между страните в областта на насърчаването и закрилата на инвестициите се съсредоточава върху закрилата на чуждите преки инвестиции и цели създаване на благоприятен климат за частни инвестиции, както вътрешни, така и чуждестранни, което е от съществено значение за икономическото и промишлено съживяване на Косово. Конкретните цели на сътрудничество за Косово са свързани с подобряване на правната рамка, която благоприятства инвестициите и осигурява тяхната защита.

ЧЛЕН 99

Сътрудничество в областта на промишлеността

Сътрудничеството е насочено към насърчаване на модернизацията и реструктурирането на промишлеността и отделните сектори в Косово. То има също за цел да гарантира, че условията, необходими за конкурентоспособността на промишлеността на Косово, съществуват при условия, които гарантират опазването на околната среда.

Сътрудничеството взема предвид регионалните аспекти за промишлено развитие, като насърчава трансграничните/транстериториалните партньорства, когато е уместно.

Инициативите може да бъдат насочени по-специално към създаване на подходяща рамка за предприятията, към подобряването на управленските знания и умения и насърчаване на пазарите, пазарната прозрачност и бизнес средата. Специално внимание се отделя на развитието на ефикасни дейности в Косово за насърчаване на износа.

При сътрудничеството се вземат предвид достиженията на правото на ЕС в областта на промишлената политика.

ЧЛЕН 100

Малки и средни предприятия

Сътрудничеството между страните е насочено към развитието и укрепването на малките и средните предприятия (МСП) от частния сектор, насърчаването на благоприятна среда за инициативността и за развитието на предприятията и по-специално на малките и средните предприятия, както и поощряване на среда, благоприятна за сътрудничество между предприятията. При сътрудничеството се вземат предвид принципите на „Small Business Act“ и приоритетните области, отнасящи се до достиженията на правото на ЕС в областта на МСП.

ЧЛЕН 101

Туризм

Сътрудничеството между страните в областта на туризма има за цел:

- а) гарантиране на балансирано и устойчиво развитие на туризма и по свързаните с него въпроси;

- б) увеличаване на потока на информация за туризма (чрез международните мрежи, бази данни и др.);
- в) насърчаване развитието на инфраструктура, която благоприятства за навлизането на инвестиции в туристическия сектор.

Сътрудничеството също е насочено към проучване на възможностите за съвместни действия и за засилване на сътрудничеството между туристическите предприятия, експерти и институции и техните компетентни агенции в областта на туризма, както и към предаване на ноу-хау (чрез обучение, обмени, семинари). При сътрудничеството се вземат предвид достиженията на правото на ЕС в областта на туризма.

Сътрудничеството може да бъде интегрирано в регионалната рамка за сътрудничество.

ЧЛЕН 102

Земеделие и промишлено земеделие

Сътрудничеството между страните се развива във всички приоритетни области, свързани с достиженията на правото на ЕС в областта на селското стопанство, както и в схемите за качество на селскостопанските продукти и храни, безопасността на храните, ветеринарната и фитосанитарната области. Сътрудничеството се насочва по-специално към модернизиране и реструктуриране на сектора на селското стопанство и промишленото селско стопанство в Косово, и по-специално към достигане на санитарните изисквания на ЕС, подобряване на управлението на водните ресурси и развитието на селскостопанските райони, както и към разработване на свързани аспекти в горския сектор в Косово и поддържане на постепенното сближаване на законодателството и практиките на Косово с достиженията на правото на ЕС.

ЧЛЕН 103

Рибни стопанства

Страните проучат възможността за определяне на взаимно полезни области от общ интерес в сектора на рибарството и аквакултурите. При сътрудничеството се вземат предвид приоритетните области, свързани с достиженията на правото на ЕС в тези области, и принципите на управление и опазване на рибните ресурси, основаващи се на правила, разработени от съответните международни и регионални организации в областта на рибарството.

ЧЛЕН 104

Митници

Страните установяват сътрудничество в тази област с оглед гарантиране на съответствие с разпоредбите, които предстои да бъдат приети в областта на търговията и за сближаване на митническите системи на Косово с тези на ЕС, с което спомагат за навлизане на мерките за либерализиране, планирани в настоящото споразумение, както и за постепенното сближаване на митническото законодателство на Косово с достиженията на правото на ЕС.

При сътрудничеството се вземат предвид приоритетните области, отнасящи се до достиженията на правото на ЕС в областта на митниците.

С протокол IV се установяват правилата за взаимопомощ по административните въпроси в областта на митниците между страните.

ЧЛЕН 105

Данъчно облагане

ЕС си сътрудничи с Косово, за да подпомага развитието му в областта на данъчното облагане, включително по отношение на мерките, които целят по-нататъшни реформи на фискалната система на Косово и реструктуриране на данъчната администрация с оглед на осигуряване на ефективност при събирането на данъците и борба с данъчните измами.

При сътрудничеството се вземат предвид приоритетните области, свързани с достиженията на правото на ЕС в областта на данъчното облагане и борбата с вредната данъчна конкуренция. При изготвяне на законодателството си относно премахването на вредната данъчна конкуренция, Косово надлежно взема предвид принципите на Кодекса за поведение за корпоративно данъчно облагане, приет от Съвета и представителите на правителствата на държавите членки, заседаващи в рамките на Съвета на 1 декември 1997 г.¹

Сътрудничеството се насочва и към подобряване на прозрачността и борба с корупцията, както и към включване на обмена на информация с държавите-членки на Европейския съюз в дейност за улесняване на изпълнението на мерките за предотвратяване на данъчни измами, укриване и избягването на данъци.

---

¹ Заключение на Съвета по икономически и финансови въпроси от заседанието му на 1 декември 1997 г. относно данъчната политика (ОВ L C 2, 6.1.1998 г., стр. 1).

ЧЛЕН 106

Сътрудничество в социалната област

Страните си сътрудничат за улесняване на реформата на политиката в областта на заетостта в Косово в контекста на засилване на икономическата реформа и на интеграцията и с оглед на насърчаване на приобщаващия растеж. Сътрудничеството се стреми също да насърчава социалния диалог, както и постепенното сближаване на законодателството на Косово с достиженията на правото на ЕС в областта на трудовите правоотношения, здравеопазването, безопасността на работното място и равните възможности за жените и мъжете, за хората с увреждания и за малцинствата и други уязвими групи, като за референтно равнище на защита се ползва съществуващото в ЕС. В този процес може също така да се включи привеждането на законодателството на Косово в съответствие с достиженията на правото на ЕС в областта на трудовото право и условията на труд на жените. Сътрудничеството насърчава и приемането в Косово на всеобхватни политики за социално приобщаване и борба с дискриминацията. Сътрудничеството включва също и създаването на система за социална закрила в Косово, която да може да подкрепя трудовата заетост и приобщаващия растеж.

Страните си сътрудничат с цел сближаване на косовското законодателство с достиженията на правото на ЕС и за подобряване на здравословното състояние и предотвратяване на болестите сред населението, създаването на независими и ефективни административни структури и правомощия за прилагане на основните изисквания за безопасност и опазване на здравето, защита на правата на пациентите, предпазване на гражданите от здравни заплахи и болести и насърчаване на здравословния начин на живот.

Косово трябва да се придържа към международните конвенции и другите инструменти в тези области. При сътрудничеството се вземат предвид приоритетните области, отнасящи се до достиженията на правото на ЕС в тези области.

ЧЛЕН 107

Образование и обучение

Страните си сътрудничат с цел повишаване на нивото на общото образование и на професионалното образование и обучение, както и на политиката за младежта и работата с младежта в Косово, като способ за повишаване на уменията, възможностите за наемане на работа, социалното приобщаване и икономическото развитие в Косово. Приоритет за системите на висше образование е постигането на адекватни стандарти за качество на институциите и програмите си, отговарящи на целите на декларацията от Болоня и Болонския процес.

Страните си сътрудничат и с цел гарантиране на това, че достъпът до всички нива на образование и обучение в Косово е недискриминационен по отношение на пола, расовия или етническият произход, религията или вярванията, уврежданията, възрастта или сексуалната ориентация. Сътрудничеството има за цел да отговори на нуждите на студентите с увреждания в Косово.

Сътрудничеството е насочено и към изграждането на капацитет в областта на научните изследвания и иновациите, по-специално чрез съвместни проекти за научни изследвания и иновации с участието на всички заинтересовани страни и гарантирането на трансфер на ноу-хау.

Съответните програми и инструменти на ЕС допринасят за осъвременяването на структурите и дейностите за образование, обучение, научни изследвания и иновации в Косово.

При сътрудничеството се вземат предвид приоритетните области, отнасящи се до достиженията на правото на ЕС в тази област.

ЧЛЕН 108

Сътрудничество в областта на културата

Страните се ангажират да насърчават сътрудничеството в областта на културата. Това сътрудничество следва да служи за укрепване на капацитета на Косово в областта на политиката в областта на културата, укрепване на капацитета на участниците в сферата на културата и увеличава взаимното разбиране между индивидите, малцинствата и народите. Страните се ангажират да подкрепят и институционалните реформи за насърчаване на културното разнообразие в Косово, включително въз основа на принципите, изведени в Конвенцията на ЮНЕСКО за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване, приета в Париж на 20 октомври 2005 г.

ЧЛЕН 109

Сътрудничество в аудио-визуалната сфера

Страните си сътрудничат с цел поощряване на аудио-визуалната индустрия в Европа и насърчаване на копродукциите в сферата на киното и аудио-визуалните медии.

Сътрудничеството може да включва програми и съоръжения за обучение на журналисти и други професионалисти, работещи в аудио-визуалните медии, както и техническа помощ за публичните и частните медии в Косово, така че да се увеличи тяхната независимост, професионализъм и връзки с европейските медии.

Косово привежда своите политики за регулиране на аспектите на съдържанието на трансгранични/транстериториални предавания в съответствие с тези на ЕС и хармонизира своето законодателство с достиженията на правото на ЕС. Косово обръща специално внимание на въпросите, свързани с придобиване на права на интелектуална собственост за програми и предавания, както и на осигуряването и укрепването на независимостта на съответните регулаторни органи.

ЧЛЕН 110

Информационно общество

Сътрудничеството се развива във всички области, свързани с достиженията на правото на ЕС по отношение на информационното общество. То подкрепя основно постепенното привеждане в съответствие на политиките и законодателството на Косово в този сектор с тези на ЕС.

Страните си сътрудничат и по отношение на по-нататъшното развитие на информационното общество на Косово. Общите цели са по-нататъшната подготовка на обществото като цяло за цифровата епоха, както и определянето на мерки за постигане на оперативна съвместимост между мрежите и услугите.

ЧЛЕН 111

Електронни комуникационни мрежи и услуги

Сътрудничеството е насочено основно към приоритетните области, свързани с достиженията на правото на ЕС в тази област.

По-специално страните укрепват сътрудничеството си в областта на мрежите и услугите за електронни комуникации, като крайната цел е Косово да приеме достиженията на правото на ЕС в сектора пет години след влизането в сила на настоящото споразумение, като обърне специално внимание на осигуряването и укрепването на независимостта на съответните регулаторни органи.

ЧЛЕН 112

Информация и комуникация

Страните предприемат мерките, необходими за стимулиране на взаимния обмен на информация. Дава се приоритет на програмите, насочени към предоставяне на широката общественост на основна информация за ЕС и по-специализирана информация на професионалните кръгове в Косово.

ЧЛЕН 113

Транспорт

Сътрудничеството между страните е насочено към приоритетните области, свързани с достиженията на правото на ЕС в областта на транспорта.

По-специално сътрудничеството може да е насочено към реструктуриране и модернизиране на транспортните системи на Косово и към подобряване на свързаните с тях инфраструктури (включително регионалните връзки, определени от Обсерваторията за транспорта в Югоизточна Европа), подобряване на свободното движение на пътници и стоки, както и постигането на оперативно съвместими стандарти, подобни на тези, преобладаващи в ЕС, и сближаване на законодателството в областта на транспорта с това на ЕС, ако обективните обстоятелства го позволяват.

Сътрудничеството има за цел да допринесе за постепенния взаимен достъп до пазарите за транспорт и съоръжения на ЕС и Косово, както е предвидено в настоящото споразумение, развитието на транспортната система в Косово, така че да е оперативно съвместима и приведена в съответствие със системата на ЕС и подобряване на защитата на околната среда в областта на транспорта.

ЧЛЕН 114

Енергетика

В съответствие със съответните достижения на правото на ЕС, страните развиват и укрепват своето сътрудничество в областта на енергетиката в съответствие с принципите на пазарната икономика и Договора за създаването на Енергийна общност, подписан в Атина на 25 октомври 2005 г.¹ Сътрудничеството се развива с оглед на постепенното интегриране на Косово в енергийните пазари на Европа.

Сътрудничеството може да включва помощ за Косово, по-специално по отношение на:

- а) подобряване и диверсификация на доставките и подобряване на достъпа до енергийния пазар, в съответствие с достиженията на правото на ЕС в областта на сигурността на доставките и регионалната енергийна стратегия на Енергийната общност, и прилагане на правилата на ЕС и Европа по отношение на транзита, преноса, разпределението и възстановяването на електроенергийната междусистемна свързаност от регионално значение със съседните държави;
- б) подпомагане на Косово в прилагането на достиженията на правото на ЕС в областта на енергийната ефективност, възобновяемите енергийни източници, както и на въздействието върху околната среда на енергийния сектор, и следователно насърчаване на икономията на енергия, на енергийната ефективност, на възобновяемата енергия и изучаването и смекчаването на отрицателното въздействие върху околната среда на производството и потреблението на енергия;

---

¹ ОВ ЕС L 198, 20.7.2006 г., стр. 18.

- в) формулиране на рамкови условия за реструктуриране на енергийните компании и сътрудничество между предприятията в този сектор в съответствие с правилата на ЕС за отделянето в областта на вътрешния енергиен пазар.

ЧЛЕН 115

Околна среда

Страните развиват и укрепват своето сътрудничество в областта на околната среда с оглед на жизненоважната задача за спиране на по-нататъшното влошаване и постигане на подобрене в екологичното състояние в Косово с цел устойчивото му развитие. Страните си сътрудничат в областта на качеството на въздуха и водата (включително по отношение на радиоактивните вещества във водата, предназначена за консумация от човека), основните норми на безопасност за защита срещу опасностите, произтичащи от излагане на йонизиращо лъчение, всички форми на управление на отпадъците (включително отговорно и безопасно управление на радиоактивни отпадъци), опазването на природата, мониторинга и намаляването на промишлените емисии, осигуряването на безопасността на промишлените инсталации и класифицирането и безопасното боравене с химикали в Косово.

По-специално страните установяват сътрудничество с цел укрепване на административните структури на Косово и процедурите за осигуряване на стратегическо планиране по въпросите на околната среда и координацията между съответните участници в процеса, като се съсредоточават върху постепенното сближаване на законодателството на Косово с достиженията на правото на ЕС и Евратом, когато това е удачно. Сътрудничеството би могло да се съсредоточи и върху разработването на стратегии от страна на Косово за значително намаляване на местното, регионалното и трансграничното замърсяване на въздуха и водата с цел създаване на рамка за ефикасно, чисто, устойчиво и възобновяемо производство и потребление на енергия, и за изготвяне на оценка за екологичното въздействие и стратегическа екологична оценка.

ЧЛЕН 116

Изменение на климата

Страните си сътрудничат с цел да се съдейства на Косово да развие своята политика в областта на климата и интегрира въпросите на климата в политиките на енергетиката, транспорта, промишлеността, селското стопанство, образованието и други релевантни политики. Това сътрудничество също така подкрепя постепенното сближаване на косовското законодателство с достиженията на правото на ЕС в областта на изменението на климата, по-специално по въпросите за ефективен мониторинг, докладване и проверка на емисиите на парникови газове. Сътрудничеството също така съдейства на Косово за установяване на подходящ административен капацитет и процедури за координация между всички заинтересовани участници с оглед на приемането и прилагането на нисковъглеродни и устойчиви на изменението на климата политики за растеж. Страните си сътрудничат с цел, ако обстоятелствата го позволяват, да се подпомогне участието на Косово в световните и регионалните усилия за смекчаване и адаптиране към изменението на климата.

ЧЛЕН 117

Гражданска защита

Страните развиват и укрепват сътрудничеството си в посока на подобряване на предотвратяването на природните и причинените от човека бедствия, на подготовката за тях и на ответните мерки в случай на такива бедствия. Сътрудничеството по-специално цели да увеличи капацитета за гражданска защита на Косово и постепенното сближаване на уредбата на Косово с достиженията на правото на ЕС, свързани с управлението на бедствия.

Сътрудничеството може да се съсредоточи върху следните приоритети:

- а) ранно уведомяване и предупреждение относно бедствия; европейските системи за ранно предупреждение и инструменти за наблюдение да включат в обхвата си Косово,
- б) създаване на ефективна 24-часова комуникация между службите за спешно реагиране на Косово и тези на Европейската комисия,
- в) осигуряване на сътрудничество в случай на сериозни извънредни ситуации, включително съдействие за предоставяне и получаване на помощ и подкрепа от страната — домакин,

- г) подобряване на знанията за бедствията и свързаните с тях рискове и разработване на оценка на риска от бедствия и планове за тяхното управление за цялата територия на Косово,
- д) прилагане на най-добрите практики и насоки в областта на предотвратяването на бедствия, подготовеността за бедствия и ответните мерки в случай на бедствия.

ЧЛЕН 118

Изследване и развитие на технологиите

Страните насърчават сътрудничеството в областта на гражданските научни изследвания и развитието на технологиите (RTD) на основата на взаимен интерес и като вземат предвид наличните ресурси, адекватния достъп до съответните им програми при подходящи нива на ефективна защита на правата на интелектуална, индустриална и търговска собственост.

При сътрудничеството се вземат предвид приоритетните области, свързани с достиженията на правото на ЕС в областта на научните изследвания и технологичното развитие.

ЧЛЕН 119

Регионално и местно развитие

Страните се стремят да установят мерки за укрепването на сътрудничеството за регионално и местно развитие с цел допринасяне за икономическото развитие и намаляване на регионалните дисбаланси. По-специално внимание се отделя на трансграничното/транстериториалното, транснационалното и междурегионалното сътрудничество.

При сътрудничеството се вземат предвид приоритетните области, свързани с достиженията на правото на ЕС в областта на регионалното развитие.

ЧЛЕН 120

Публична администрация

Сътрудничеството и диалогът се стремят да осигурят по-нататъшното развитие на една професионална, ефикасна и подотчетна публична администрация в Косово, въз основа на усилията за реформа, осъществени до момента в тази област, включително тези, които са свързани с процеса на децентрализация и създаването на нови общини. Сътрудничеството е насочено по-специално в подкрепа прилагането на практика на върховенството на закона, правилното функциониране на държавните институции в полза на цялото население на Косово и безпроблемно развитие на отношенията между ЕС и Косово.

Сътрудничеството в тази област се съсредоточава главно върху институционалното изграждане, включително развитието и прилагането на процедури за прозрачно, безпристрастно и основано на заслугите наемане на персонал на централно и местно равнище, управлението на човешките ресурси и кариерното развитие в областта на публичната администрация, текущото обучение и подчертаване на зачитането на професионалната етиката в рамките на публичната администрация. Сътрудничеството също включва подобряване на ефикасността и капацитета на независимите органи, които са от основно значение за функционирането на публичната администрация и за ефективна система на взаимен контрол и баланс на правомощията.

ДЯЛ ІХ

ФИНАНСОВО СЪТРУДНИЧЕСТВО

ЧЛЕН 121

За постигане на целите на настоящото споразумение и в съответствие с членове 7, 122, 123 и 125 Косово може да получи финансова помощ от ЕС под формата на безвъзмездна помощ и заеми, включително заеми от Европейската инвестиционна банка. Финансовата помощ на ЕС зависи от по-нататъшния напредък в изпълнението на политическите критерии от Копенхаген. Вземат се предвид и изпълнението от страна на Косово на задълженията му по настоящото споразумение, както и годишните доклади за напредъка на страната. Финансовата помощ на ЕС е подчинена също така и на условията, предвидени в процеса на стабилизиране и асоцииране, и по-специално по отношение на ангажимента на бенефициерите да провеждат демократичните, икономическите и институционалните реформи, предвидени там. Финансовата помощ, отпусната на Косово, се използва за посрещане на установените потребности, постигане на одобрените приоритети, способността за поемане и погасяване на финансовите задължения и за осъществяване на мерките, предприети за реформиране и реструктуриране на икономиката.

ЧЛЕН 122

Финансовата помощ, под формата на безвъзмездна помощ, се предоставя в съответствие със съответната законова уредба на Европейския парламент и на Съвета, като част от многогодишна индикативна рамка, и се основава на годишни или многогодишни програми, изготвени от ЕС след консултации с Косово.

ЧЛЕН 123

Финансовата помощ може да обхваща всички релевантни сектори на сътрудничество, като се отделя по-специално внимание на областите на правосъдието, свободата и сигурността, на сближаването на законодателството с достиженията на правото на ЕС, на социалното и икономическото развитие, доброто управление, реформата на публичната администрация, енергетиката и селското стопанство.

ЧЛЕН 124

По искане на Косово и в случай на особена нужда, ЕС може да разгледа координирано с международните финансови институции възможността за отпускане при някои условия и по изключение, на макрофинансова помощ, като вземе предвид наличието на всички финансови ресурси. Помощта ще бъде отпусната, ако се изпълнят условията, които ще бъдат определени в контекста на програма, договорена между Косово и Международния валутен фонд.

ЧЛЕН 125

За да се позволи оптимално използване на наличните ресурси, страните гарантират, че финансовата помощ на ЕС се предоставя в тясно сътрудничество с помощта от други източници, като държавите членки например, държави извън ЕС и международни финансови институции.

За тази цел Косово редовно предоставя информация за всички източници на помощ.

ДЯЛ X

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ, ОБЩИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

ЧЛЕН 126

Създава се Съвет за стабилизиране и асоцииране (ССА), който да контролира прилагането и изпълнението на настоящото споразумение. Той заседава редовно на подходящо равнище и свиква извънредни заседания, когато обстоятелствата го изискват. Съветът за стабилизиране и асоцииране разглежда важни въпроси, възникващи в рамките на споразумението, както и други въпроси от взаимен интерес.

ЧЛЕН 127

1. ССА се състои от представители на Европейския съюз, от една страна, и от представители на Косово, от друга.
2. ССА приема своя процедурен правилник.
3. Членовете на Съвета за стабилизиране и асоцииране могат да бъдат представлявани в съответствие с условията, които следва да се уточнят в неговия процедурен правилник.

4. ССА се председателства последователно от представител на ЕС и представител на Косово в съответствие с разпоредбите, които следва да се уточнят в неговия процедурен правилник.

5. Европейската инвестиционна банка участва в работата на ССА като наблюдател по въпроси, които я засягат.

ЧЛЕН 128

За постигане на целите на настоящото споразумение ССА е оправомощен да взема решения в рамките на приложното поле на споразумението в случаите, предвидени в него. Взетите решения са задължителни за страните, които предприемат мерките, необходими за изпълнение на взетите решения. ССА може да прави и подходящи препоръки. Той изготвя решенията и препоръките си на основата на съгласие между страните.

ЧЛЕН 129

1. Съветът за стабилизиране и асоцииране се подпомага при осъществяването на задълженията си от Комитет за стабилизиране и асоцииране, съставен от представители на Европейския съюз, от една страна, и от представители на Косово, от друга страна.

2. В процедурния си правилник Съветът за стабилизиране и асоцииране определя задълженията на Комитета за стабилизиране и асоцииране, които включват подготовка на заседанията на Съвета за стабилизиране и асоцииране, и определя начина на функциониране на Комитета.

3. Съветът за стабилизиране и асоцииране може да делегира на Комитета всяко от своите правомощия. В този случай Комитетът по стабилизиране и асоцииране взема решенията си в съответствие с условията, посочени в член 128.

ЧЛЕН 130

Комитетът за стабилизиране и асоцииране може да създава подкомитети и специализирани групи. Преди края на първата година след влизането в сила на споразумението, Комитетът за стабилизиране и асоцииране сформира необходимите подкомитети за адекватно изпълнение на споразумението.

Създава се подкомитет по въпросите на миграцията.

ЧЛЕН 131

ССА може да реши за създаде други специализирани комитети или органи, които могат да подпомагат изпълнението на неговите задължения. В своя процедурен правилник Съветът за стабилизиране и асоцииране определя състава и задълженията на такива комитети или органи и начина, по който те функционират.

ЧЛЕН 132

С настоящото се създава Парламентарен комитет по стабилизиране и асоцииране (оттук нататък наричан „Парламентарния комитет“). Той представлява форум, на който се събират и обменят възгледи членове на Европейския парламент и членове на парламента на Косово. Комитетът заседава на периоди, които сам определя, и поне един път годишно.

Парламентарният комитет се състои от членове на Европейския парламент и членове на парламента на Косово.

Парламентарният комитет приема свой вътрешен правилник.

Комитетът се председателства последователно от член на Европейския парламент и от член на парламента на Косово, в съответствие с разпоредбите, предвидени в неговия процедурен правилник.

Парламентарният комитет може да отправя препоръки към Съвета за асоцииране.

ЧЛЕН 133

В рамките на обхвата на настоящото споразумение всяка страна се ангажира да гарантира, че физическите и юридическите лица на другата страна имат недискриминационен достъп до правосъдие за защита на правата си.

ЧЛЕН 134

Настоящото споразумение не възпрепятства страна по него да предприеме мерките, които тя счита за необходими, за да предотврати разкриване на информация, което би било в противоречие на основните интереси на нейната сигурност.

ЧЛЕН 135

1. В областите, които попадат в обхвата на настоящото споразумение:
  - а) договореностите, прилагани от Косово по отношение на Съюза, не пораждат каквато и да е дискриминация между държавите членки, техните граждани или техните дружества или предприятия;
  - б) договореностите, прилагани от ЕС по отношение на Косово, не пораждат дискриминация между гражданите на Косово, както и между косовските дружества или предприятия.
2. Приложението на параграф 1 не засяга евентуалните особени разпоредби, съдържащи се в настоящото споразумение, включително и в частност член 70, параграф 3.

ЧЛЕН 136

1. Страните предприемат всички общи или конкретни мерки, които се изискват за изпълнение на задълженията им, произтичащи от настоящото споразумение. Те гарантират постигането на целите, определени в настоящото споразумение.
2. Страните се споразумяват да се консултират взаимно своевременно, използвайки подходящите за това канали, по искане на една от страните с цел обсъждане на всеки въпрос, който се отнася до тълкуването или прилагането на настоящото споразумение или до други аспекти на отношенията между страните.

3. Страните отнасят до ССА всеки спор, свързан с прилагането или тълкуването на настоящото споразумение. В този случай се прилага член 137 и, според случая, протокол V.

ССА може да разреши спора чрез обвързващо за страните решение.

4. Ако една от страните счита, че другата страна не е изпълнила задължение, произтичащо от настоящото споразумение, тя може да предприеме съответни мерки. Преди да направи това, с изключение на особено неотложни случаи, тя предоставя на ССА цялата информация, необходима за задълбоченото разглеждане на ситуацията, с цел търсене на приемливо решение за страните.

При избора на мерките трябва да се дава предимство на тези, които най-малко пречат на функционирането на настоящото споразумение. Съветът за стабилизиране и асоцииране се уведомява незабавно за тези мерки, като те са предмет на консултации, ако другата страна го изиска, в неговите рамки, в рамките на Комитета за стабилизиране и асоцииране или на който е да е друг орган, създаден на основание член 130 или член 131.

5. Разпоредбите на параграфи 4, 3 и 4 от този член не нарушават и не засягат членове 34, 42, 43, 44, 48 и протокол III (Определение на понятието за стоки с произход и на методите за административно сътрудничество).

6. Параграфи 3 и 4 от настоящия член не се прилагат спрямо членове 5 и 13.

ЧЛЕН 137

1. При възникване на спор между страните относно тълкуването или прилагането на настоящото споразумение, всяка страна изпраща на другата страна и на ССА официално искане за уреждане на спорния въпрос.

Когато една страна счита, че мярка, предприета от другата страна, или бездействие на другата страна, представлява нарушение на задълженията ѝ съгласно настоящото споразумение, в официалното искане за разрешаване на спора се посочват причините за това мнение, както и това, че страната може да предприеме мерките, предвидени в член 136, параграф 4.

2. Страните полагат усилия за разрешаването на спора като започват добросъвестни консултации в рамките на ССА и другите органи, съгласно предвиденото в параграф 3, с цел възможно най-бързо намиране на взаимно приемливо решение.

3. Страните предоставят на Съвета за стабилизиране и асоцииране цялата необходима информация по случая, с цел неговото задълбочено разглеждане.

Докато спорът не бъде разрешен, той се разглежда на всяко заседание на Съвета за стабилизиране и асоцииране, освен ако не е била започната арбитражната процедура, предвидена в протокол V. Един спор се счита за разрешен, когато ССА е взел обвързващо решение за неговото решаване, така както е предвидено в член 136, параграф 3, или когато е обявил, че вече не съществува спор.

Консултациите за разрешаване на спора могат да се провеждат и по време на всяко заседание на Комитета за стабилизиране и асоцииране или на всеки друг съответен комитет или орган, създаден въз основа на членове 130 или 131, при наличието на съгласие между страните или по искане на една от страните. Консултациите могат да се провеждат и в писмена форма.

Цялата информация, разкрита по време на консултациите, остава поверителна.

4. За въпросите, попадащи в приложното поле на протокол V, всяка страна може да представи спорния въпрос за разрешаване чрез арбитраж в съответствие със същия този протокол, когато страните не са успели да разрешат спора в рамките на два месеца след започване на процедурата за разрешаване на спорове в съответствие с параграф 1 от настоящия член.

ЧЛЕН 138

Докато не се постигнат равностойни права на гражданите и на икономическите субекти съгласно настоящото споразумение, то не засяга правата, които са им предоставени чрез съществуващите споразумения, обвързващи една или повече държави членки, от една страна и Косово, от друга страна.

ЧЛЕН 139

Приложения от I до VII и Протоколи 1, 2, 3, 4 и 5 и Декларацията съставляват неразделна част от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 140

Споразумението се сключва за неопределен срок.

Всяка от страните има право да денонсира настоящото споразумение като нотифицира другата страна. Настоящото споразумение се прекратява шест месеца след датата на такава нотификация.

Всяка от страните може да спре прилагането на настоящото споразумение или на част от него незабавно, в случай на неспазване от другата страна на основен елемент на настоящото споразумение.

ЕС може да предприеме мерките, които счете за подходящи, включително незабавното спиране на прилагането на настоящото споразумение или на част от него, в случай на неспазване от страна на Косово на основните принципи, посочени в членове 5 и 13.

ЧЛЕН 141

Настоящото споразумение се прилага, от една страна, за териториите, в които се прилагат Договорът за Европейския съюз (ДЕС), Договорът за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) и Договорът за създаване на Европейската общност за атомна енергия, съгласно условията, установени в посочените договори, и от друга страна — за територията на Косово.

ЧЛЕН 142

Депозитар на настоящото споразумение е Генералният секретариат на Съвета на Европейския съюз.

ЧЛЕН 143

Настоящото споразумение е съставено в два еднообразни екземпляра на английски, български, гръцки, датски, естонски, испански, италиански, латвийски, литовски, малтийски, немски, нидерландски, полски, португалски, румънски, словашки, словенски, унгарски, фински, френски, хърватски, чешки, шведски, албански и сръбски език, като всички текстове са еднакво автентични.

ЧЛЕН 144

Страните одобряват настоящото споразумение в съответствие със собствените си процедури.

Настоящото споразумение влиза в сила на първия ден от втория месец след датата, на която страните се нотифицират взаимно за приключването на процедурите, посочени в първия параграф.